ΘΕΣΣΑΛΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

Ο ΤΕΚΚΕΣ ΤΩΝ ΜΠΕΚΤΑΣΙΔΩΝ

Κατηρχόμην μ' ἕνα φίλον μου Μπέην ἀπὸ Τρικκάλων, διαβαίνων σιδηροδρομικῶς τὰς μακρὰς πεδιάδας τῆς Καρδίτσης καὶ τῶν Φαρσάλων. Μόλις ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Ἀϊβαλῆ καὶ πρὶν ἀκόμη καταβῶμεν τῆς ἁμάξης, ὁ σύντροφός μου ἔδειξε δεξιὰ ἐπὶ λόφου συστάδα δένδρων κ' ἐκεῖ μοῦ εἶπεν ὅτι ἦτο ὁ Τεκκὲς τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ ἐπισκεφθῶμεν.

Ἦτο Ἰούλιος μὴν καὶ τὸ θεσσαλικὸν καῦμα εἰς τὴν ὑψίστην θερμομετρικὴν βαθμίδα. Ἀνεμέτρησα διὰ τοῦ βλέμματος τὸν μακρὸν δρόμον καὶ τὴν λαύραν ἡ ὁποία ἀνεδίδετο, ὡς ἀπὸ καμίνου, τῆς γῆς καὶ στεναγμὸς ἐξῆλθε τοῦ στήθους μου. Ἐπρότεινα εἰς τὸν Μπέην ἂν δὲν ἦτο καλλίτερον νὰ στρώσῃ τὸ σετστζαδέ του καὶ νὰ παρακαλέσῃ τὸν Ντορμπαλῆ, μήπως μᾶς ἔστελλε κανὲν μέσον ἀπ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τόσον προχείρως συλλαμβάνει ἡ διάπυρος ἀνατολικὴ φαντασία καὶ τόσον εὐκόλως ἐκτελοῦν οἱ Μπαμπάδες, καὶ μᾶς μετέφερεν ἐκεῖ χωρὶς νὰ ὑποστῶμεν τὰ κακὰ τοιαύτης ὁδοιπορίας. Ἀλλ' ὁ Μπέης μοῦ ἀντέταξεν εὐθὺς μετὰ πίστεως, ὅτι ἀροῦ τὸν ἥλιον καὶ τὰς ἀκτῖνάς του στέλλει εἰς τοὺς υἱούς του ὁ Ἀλλάχ, δὲν ἐπετρέπετο εἰς ἡμᾶς νὰ θέλωμεν νὰ τὰς ἀποφύγωμεν. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἐγὼ ἐγνώρισα πολλοὺς μπέηδες καὶ παρὰ πολλοὺς ἀγάδες εἰς Λάρισαν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀπαξιοῦν ν' ἀπομακρύνουν τῆς κεφαλῆς των δι' ἀλεξηλίων τὰ φλογοφόρα δῶρα τοῦ Ἀλλάχ. Ἀλλ' ὁ Ντεμὶς ἦτο φανατικὸς μουσουλμάνος καὶ πιστεύω ὅτι τὸ ἴδιον θὰ μοῦ ἀντέτασσεν ἂν τοῦ ἐπρότεινα νὰ φυλαχθῶμεν ἀπὸ τὸ φρικτὸν μόλυσμα τῆς εὐλογίας καὶ τῆς χολέρας. Ἐσεβάσθην τὴν πίστιν του καὶ τὸν ἠκολούθησα θαρραλέως εἰς τὴν ἀνιαρὰν πορείαν.

Ὁ δρόμος ἐξετείνετο ὁριοειδὴς μεταξὺ θερισμένων ἀγρῶν μέχρι τοῦ χωρίου Ἰρινί, κατοικουμένου ἀπ' ὀλιγίστας οἰκογενείας ἑλληνικὰς καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔχει ὅλος ἐκεῖνος ὁ τόπος καὶ ὁ τεκκὲς ἀκόμη τὸ ὄνομα· ἐκεῖθεν δὲ ἤρχιζε ν' ἀναρριχᾶται ἐπὶ τῶν προπόδων τοῦ Ναρθακίου, ἀκολουθῶν τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν ἐρικοφύτου καὶ δενδροσκεπάστου λαγκαδιᾶς κ' ἐν ἡμισελληνοειδεῖ κάμψει νὰ καταλήγῃ μέχρι τοῦ τεκκέ.

Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς μεγάλην λιθόκτιστον βρύσιν πρὸ τοῦ περιβόλου, φωναὶ ἄγριαι καὶ ποδοβολὴ διάτορος ἔπληξαν τὴν ἀκοήν μας. Κατ' ἀρχὰς ἐροβήθην μήπως ἀντὶ τῆς σκήτης ἀδιαφόρων ἡσυχαστῶν, καθὼς ἤξευρα τοὺς Μπεκτασίδας, ἐνεπέσαμεν εἰς τοὺς Ρουφεῖ, τῶν ὁποίων ἡ προσευχὴ κ' αἱ ἄγριαι ἀναφωνήσεις τοῦ Ἰλ ἀλλὰχ κατ' οὐδὲν ὑπολείπονται τῆς θορυβώδους τελετῆς Κορυβάντων. Δὲν ἦτο ὅμως τοῦτο· ἀλλ' οἱ ἴδιοι ἡσυχασταί, ἀνησύχως ἀσχολούμενοι εἰς ἀλωνισμὸν τοῦ σίτου των καὶ ἀντὶ τοῦ Μπορδά, τοῦ περιφήμου ὕμνου τοῦ Προφήτου, ἐκστομοῦντες ἀλβανικὰς φράσεις πρὸς παρακίνησιν δεκάδος ἵππων, οἵτινες ἐφέροντο πέριξ τοῦ ἐν τριποδισμῷ καὶ χλιμιντρίσματι καταθρυμματίζοντες τὰ δεμάτια· ἐνῷ ὁ Μπαμπᾶς μὲ τὴν καπνοσύριγγα εἰς τὸ στόμα καὶ μακρὺ κομβολόγι εἰς τὴν χεῖρα ἐθεᾶτο ἀπό τινος παραθύρου ἐν ἀπολαύσει τὴν κάτω σκηνήν.

— Σελὰμ ἐνν ἀλέϊκιμ! ἐφώναξε μὲ χαρὰν χαιρετῶν ἡμᾶς ὁ Μπαμπᾶς.

— Ἀλέϊκιμ σελάμ! ἀντεφώναξεν ὁ Μπέης, σπεύδων ν' ἀφήσῃ τὰ παπούτσια του καὶ νὰ φιλήσῃ τὴν χεῖρα τοῦ Σεΐχ.

*

Οἱ Μπεκτασίδες εἶνε τάγμα Δερβισῶν, ἓν ἐκ τῶν δώδεκα ταγμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα διαιροῦνται αἱ δύο μεγάλαι αἱρέσεις τῆς εὐρείας Μωαμεθανικῆς θρησκείας, τῶν Σουνῆ καὶ Σιϊδ. Πρῶτος αὐτοῦ ἱδρυτὴς εἶνε ὁ Χατζῆ Μπεκτάς, πολέμαρχος φοβερός, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἐχρησίμευσε πρὶν ὡς ὀγκώδης παραστὰς τῆς τότε ἀνεγειρομένης Ὑψηλῆς Πύλης, ἠθέλησε κατὰ τὰ γηρατεῖά του νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ταπεινοῦ κατωρλίου, ὡς ἐξηγεῖται λεπτομερῶς ἡ λέξις δερβίς. Ἀλλὰ καὶ οὕτω αἱ πράξεις τῆς νεότητός του δὲν ἐλησμονήθησαν· διὸ καὶ τὸ τάγμα τῶν Γενιτσάρων, τὸ διαβόητον ἐπὶ κακουργίᾳ καὶ ὠμότητι, ἀνεκήρυξεν αὐτὸν πάτρωνά του ἵν' ἀποδείξῃ ἴσως ὅτι ἦσαν καθόλα μιμηταί του.

Οἱ Μπεκτασίδες εἶνε πανθεῖσταὶ καὶ παραδέχονται τὴν μετεμψύχωσιν. Ὡς ἀρχηγὸν τῆς θρησκείας των ἔχουν τὸν Ἀλῆν, καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὅταν ἐστάλη παρὰ τοῦ Ἀλ-

λὰχ νὰ χειροτονήσῃ προφήτην τὸν Ἀλῆν καὶ νὰ τοῦ ὑπαγορεύσῃ τὰ ῥητὰ τοῦ Κορανίου, κατὰ λάθος ἐπῆγεν εἰς τὸν Μωάμεθ.

Δὲν ὑποβάλλονται οὔτε εἰς τὴν κοπιώδη προσευχήν, τὸν κύκλιον χορὸν τῶν Μεβλεβῆ, οἵτινες περὶξ τοῦ αὐλοῦντος Σείχη των στρεφόμενοι ἐν δαιμονιώδῃ φορᾷ, μὲ τὰς χεῖρας ὑψηλὰ ἐν ἡμικάμψει καὶ τοὺς πλατεῖς χιτῶνας εὐγράμμως κολπουμένους, εἰκονίζουσι τοὺς ἁρμονικῶς στρεφομένους πλανήτας πέριξ τοῦ κεντρικοῦ τοῦ Κόσμου σημείου· οὔτε εἰς τὰ ὄργια, τοὺς ὀυρλιασμοὺς καὶ τὰς ἀνακραυγάς, τοὺς πυροφλεγεῖς μύδρους καὶ τὰ ἐπικίνδυνα μαχαιρώματα τῶν Ῥουρεῆ· οὔτε εἰς τὴν θυσίαν τῶν ὀδόντων των, ὡς οἱ Οὐδεὶς κατὰ μίμησιν τοῦ ἀρχηγοῦ των, ὁ ὁποῖος πρὸς τιμὴν τοῦ Προφήτου, χάσαντος ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Ὀγχὺδ δύο ὀδόντας, ἐξερρίζωσεν ὅλους τοὺς ἰδικούς του! Εἶνε ὄνομα καὶ πρᾶγμα Ἡσυχασταί, πιστοὶ ὀπαδοὶ τοῦ ἀρχηγοῦ των, ὅστις καὶ αὐτὸς δὲν ἤθελε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἡσυχάσῃ. Νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ εἶνε συγχρόνως ἐντὸς τοῦ Κεαμπέ. Διότι «ὁ εὑρισκόμενος ἐντὸς τοῦ Κεαμπὲ εἶνε ἀνώτερος παντὸς νόμου καὶ παντὸς τύπου, γίνεται αὐτὸς ἑαυτοῦ ὁδὸς καὶ τύπος, μεσίτης δὲ καὶ βοηθὸς τῶν ἄλλων!»

Ἔχουν ὅμως καὶ αὐτοὶ μίαν ἀνησυχίαν, μίαν μόνην· τοὺς υἱοὺς τοῦ ἀρχηγοῦ των Ἀλῆ. Εἶνε δὲ οὗτοι Χασὰν καὶ Χουσεὶν οἱ ὁποῖοι ἐσκοτώθησαν εἰς Κουρβελιά, κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον πρὸς τὸν Γιαζίτ, υἱὸν τοῦ Μαβιέ, τοπάρχου τῆς Δαμασκοῦ. Εἰς ἐνθύμησιν λοιπὸν τοῦ σκοτωμοῦ τούτων, ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς δεκάτης Μαρτίου ὑποβάλλονται εἰς αὐστηρὰν νηστείαν, δὲν πίνουν καθαρὸν νερὸν εἰς μνήμην τοῦ χυθέντος αἵματος ἐκείνων, τὸ ὁποῖον ἐρυπάνθη φεῦ! ἀπὸ τὸ χῶμα τῆς ἀνιέρου γῆς! Ἀλλὰ τί εἶνε τοῦτο πρὸς τὴν ἀδιάφορον ζωὴν καὶ τὸ αἰώνιον ἡλιάσιμον ὁλοκλήρου τοῦ ἔτους καὶ εἰς τὴν ἀσυδοσίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὰς πράξεις του καθένας, εἰσερχόμενος ἅπαξ ἐντὸς τοῦ Κεαμπέ; Δι' αὐτὸ καὶ ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς τὸ τάγμα ἠρίθμει πλείστους ὀπαδοὺς καθ' ὅλην τὴν Μωαμεθανικὴν φυλήν. Καὶ ἐξέλιπε μὲν διὰ μιᾶς κατὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Γενιτσάρων, μυστικὰ ὅμως διετηρεῖτο καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ἐρανερώθη δυνατὸν καὶ πολυάριθμον. Καὶ πρὶν ὅμως καὶ μετὰ ἐπροτίμων αὐτὸ συχνότερον Ἀλβανοὶ ἀρνησίθρησκοι, οἱ ὁποῖοι φαίνεται πολλὰ τῆς φυλῆς των ὁρμέμφυτα ἠδύναντο νὰ εὐχαριστήσουν διὰ τοῦ Κεαμπέ.

Ἀλβανὸς ἀρνησίθρησκος ἦτο καὶ ὁ Ντορμπαλῆς, ὁ ἱδρυτὴς τοῦ παρόντος τεκκέ. Φαίνεται ὅτι καὶ οὗτος ἔκαμνε τὴν ἰδίαν μὲ τὸν πάτρωνά του τέχνην, ἦτο δηλαδὴ πολεμιστής. Ὅταν ὅμως εἶδεν ὅτι τὸν ἐπλάκωναν τὰ γηρατεῖα, ἀπέθεσε τὴν πάλλα καὶ τὸ τοπούζι κ' ἔλαβε τὸ κομβολόγι καὶ τὴν ἥσυχον ζωήν, κτίσας τὸν τεκκὲ καὶ ἐπονομασθεὶς Σεὶχ Μπαμπᾶς.

*

Ὁ τεκκὲς ἐγείρεται ἐπὶ μικροῦ ἐξώστου τοῦ βουνοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου βιγλίζεται ὁλόκληρος ἡ Φαρσαλικὴ πεδιάς. Γύρω ἔχει ὑψηλὸν καὶ παχὺν περίβολον μὲ πολεμίστρας καὶ πυργάκους καὶ μυστικὰς θυρίδας καὶ ὑπογείους διόδους καὶ καταπακτάς, ἀπὸ τῶν ὁποίων δύναται καθένας εὐκόλως νὰ καταβῇ εἰς τὴν πεδιάδα, χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ ὑπό τινος. Θύρα ὑψηλή, ἔχουσα ἐπάνωθέν της κόγχην μὲ πολεμίστρας καὶ δύο πυργάκους δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐκράτει κατὰ τοὺς δυσκόλους καιροὺς μακρὰν τοῦ κοινοβίου, κάθε κακόγνωμον ἐπισκέπτην. Εἰς τὴν μίαν ἄκραν λιθοστρώτου αὐλῆς εἶν' ἐκτισμένα μαγειρεῖα καὶ ἀποθῆκαι, σταῦλοι καὶ σιτοβολῶνες· εἰς δὲ τὴν ἄλλην ὀρθοῦται μακρὺ καὶ ὀγκῶδες δίπατον οἰκοδόμημα μὲ πολύστυλον χαγιάτι, χρησιμεῦον εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ Σεὶχ καὶ τῶν δερβισῶν. Μία κληματαριὰ ἀπὸ τῆς μεγάλης πύλης ἀναρριχᾶται πρὸς τὸ δεύτερον πάτωμα, πολυστάρυλος καὶ παχύσκιος, καὶ δύο κυπάρισσοι, ὀρθούμεναι ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς, προσδίδουσιν ἀμέσως τὴν εἰκόνα συνήθους καλογηρικοῦ ἀποχωρητηρίου.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἠγείρετο ἄλλοτε μοναστήριον χριστιανικὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐμόναζον καλόγηροι τοῦ δυτικοῦ δόγματος. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1630—40 παρήτησαν αὐτὸ οὗτοι, μὴ δυνάμενοι βέβαια ν' ἀντιστῶσι πρὸ τοῦ φοβεροῦ τοπουζίου τοῦ Ντορμπαλῆ καὶ τῶν συντρόφων του. Οἱ Μπεκτασίδες εὐθὺς κατέρριψαν τὸν χριστιανικὸν ναὸν καὶ ἀνήγειραν τὸν μιναρέν των καὶ μόνον τὴν εἰκόνα τοῦ στρατηλάτου, κατὰ τὰς παραδόξους ἰδέας τοῦ τάγματός των, ἐφύλαξαν κ' ἐξηκολούθησαν μέχρι τῆς σήμερον ἐν κρυπτῷ νὰ τὴν σέβωνται, κρατοῦντες ἄσβεστον τὸ φῶς τοῦ καντηλίου του.

Ὁ σημερινὸς Σείχης τοῦ τεκκὲ εἶνε μετρίου ἀναστήματος μὲ ὑποπόλιον γενειάδα, μ' ἐνεργητικότητα καὶ τόλμην καὶ πονηρίαν γνησίου Ἀλβανοῦ. Κατάγεται κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀπὸ τοῦ Ντορμπαλῆ καὶ εἶνε κληρονόμος τοῦ τίτλου καὶ τῶν πλουσίων κτημάτων του.

Εἶνε δὲ ἀρκετὰ πλούσιος ὁ τεκκές. Ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦτο διάσημος καθ' ὅλην τὴν Ἠπειρωθεσσαλίαν καὶ τὴν κάτω Ἑλλάδα· ὁ δὲ τάφος τοῦ Ντορμπαλῆ προσείλκυε καθ' ἡμέραν πολυαρίθμους φανατικοὺς προσκυνητάς, οἵτινες ἐν τῇ πίστει των προσέφερον πλούσια εἰς αὐτὸν ἀφιερώματα. Διὸ ἐκτὸς τοῦ ἄλλου πλούτου ἔχει ὡς τσιφλίκια δύο ὅλα χωρία παραγωγικώτατα, τὸ Ἰρινὶ καὶ τὸ Ἀρτοὺν κατ' ἔτος δὲ εἰσπράττει ἀπὸ τῆς νομῆς μόνον 1000—1200 λίρας τουρκικάς.

Οἱ ἡσυχάζοντες ἐν τῷ τεκκὲ δερβίσαι εἶνε ὅλοι δέκα. Οὗτοι δὲν ἔχουν κανὲν δικαίωμα ἐπὶ τῶν κτημάτων εἴτ' ἐπὶ τῶν ἀφιερωμάτων· ψωμίζονται μόνον ἐκεῖ, ἐνδύονται καὶ ὑπηρετοῦν τὸν τάφον τοῦ Ντορμπαλῆ καὶ τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀπογόνου του, ἕτοιμοι νὰ ἐπιπέσωσι μαχαιροφόροι κατὰ παντὸς ἀπειλοῦντος τὰς κτήσεις του.

Ἡ ἐνδυμασία τῶν δερβισῶν καθὼς καὶ τοῦ Σείχη εἶνε ἁπλουστάτη. Μόνον τὸ λευκὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, τὸ ὁποῖον εἶνε καὶ τὸ μόνον διακριτικὸν σημεῖον τοῦ τάγματός των, κατ' ὄνομα καὶ κατὰ σχῆμα ἔχει τι τὸ ἐπιδεικτικόν. Διότι ὀνομάζεται τάτσ, δηλαδὴ στέμμα κ' ἔχει τὸ σχῆμα κορώνας Βυζαντινῆς ἢ ἐπισκοπικῆς μίτρας. Ἂν ὅμως ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβῆτε εὐθὺς εἰς τοὺς πόδας θὰ τοὺς ἴδητε γυμνούς, σπανίως περιωρισμένους ἐντὸς πλατειῶν δερματίνων ἐμβάδων, τὰς ὁποίας σύρουν μετὰ θορύβου ὅταν περιπατῶσι. Τὸ κορμὶ περιβάλλουν διὰ τοῦ καββαδίου πρῶτον, τὸ ὁποῖον εἶνε χρωματιστόν, ἐμπρὸς ἐσχισμένον ἀπὸ τῆς τραχηλιᾶς ἕως κάτω κ' ἔπειτα τὸ ἐπιβαλτάρι, μάλλινον εἴτ' ἐκ κασμιρίου, καφέχρουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ μόνον ὁ Σεὶχ φορεῖ πράσινον. Περὶ τὴν ὀσφὺν ἔχουν πλατεῖαν ζώνην πλεκτήν, ἐκ τριχῶν εἴτ' ἐκ κανάβεως μὲ ὑάλινον κομβίον ἐμπρὸς καὶ σχοινίον χρωματιστόν εἰς πολλοὺς κύκλους. Ἡ ζώνη αὕτη χρησιμεύει εἰς αὐτοὺς καὶ ὡς θήκη μαχαιρῶν καὶ παντὸς ἄλλου ἐργαλείου. Ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς ἀναρτᾶται δερματίνη πήρα, ἥτις ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ τὸ μέγεθος καπνοσακκούλας, ἀλλὰ δὲν ἐμποδίζει νὰ εἶνε καὶ σάκκος ὁδοιπορικός. Ἄλλοτε δὲ τὴν θέσιν αὐτὴν κατέχει καὶ δερμάτινος θήκη πιστολίου, ἐπιδεικνύουσα ἐδῶ κ' ἐκεῖ κατὰ τὸ βάδισμα, τὸν ἀπαστράπτοντα σωλῆνά του ἢ τὴν πολύτιμον λαβήν του. Τὰ μαλλιὰ κόπτουν πάντοτε βαθέως, τὴν γενειάδα ὅμως τρέφουν μεγάλην, τοὺς δὲ μύστακας ἀνεστραμμένους ὑπερηφάνως, ὡς οἱ καμπᾶ-δαήδες τῶν Γενιτσάρων.

Μετὰ ἄρθονον οὐζοποσίαν ὁ Σεὶχ μὲ ὡδήγησεν εἰς τὸν Μουσαφὶρ ὀντᾶ μήπως ἤθελον ν' ἀναπαυθῶ. Ἀλλ' ἀντὶ ν' ἀναπαυθῶ ἐπροτίμησα καλλίτερα νὰ ἐπισκοπήσω λεπτομερῶς τὸν ὀντᾶ. Τὸ ἔδαφος ἦτο ἐστρωμένον διὰ κιλιμίων μαλλίνων ἐντοπίου κατασκευῆς. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ κατὰ πλάτος ἦσαν ἐστρωμένα ἀπὸ ἓξ κρεββατοστρώσια, διὰ τοὺς προσερχομένους ξένους. Τοὺς τοίχους ἐκάλυπτον ἀντὶ εἰκόνων πολλὰ ἀΐετια, ῥητὰ τοῦ Κορανίου καλλιγραμμένα διὰ χρωμάτων τίς οἶδε τίνος ἐπιτηδείου καλλιγράφου, τῶν ὁποίων ἡ τάξις εἶνε πολὺ σεβαστὴ παρὰ τοῖς Μωαμεθανοῖς. Εἰς πολλὰ τούτων εἰκονίζετο, κατὰ τὴν αἵρεσιν τῶν Περσῶν, ὀγκώδης κεφαλὴ μὲ ἀνοικτοὺς ὑπερμέτρως ὀφθαλμούς, ὡς νὰ ἤθελον νὰ ἴδωσι τὰ πάντα καὶ αὐτὰ τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια καὶ αὐτὰς τὰς καρδίας καὶ τοὺς νεφροὺς τῶν πιστῶν· μαῦρος πώγων κατέβαινε, μακροὶ καὶ κατάμαυροι μύστακες ἀνεστραμμένοι, ἐστόλιζον τὴν ἄκρον αὐτὴν κεφαλὴν τοῦ Μωάμεθ. Ἄνω αὐτῆς περιεπέτων πτηνὰ καὶ ἔντομα ἄγνωστα εἰς τὴν ἐπιστήμην βέβαια· ὕδραι καὶ γοργόνες τῆς ἀνατολικῆς φαντασίας δημιουργήματα. Εἰς ἕτερον πίνακα εἰκονίζετο λέων μεγαλοπρεπής, ἴσως ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν παράδοσιν εἶχεν ἡμερώσει ὁ Χαπζῆ Μπεκτὰς κ' ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐφέρετο ἀνὰ τὰς ἀγυιὰς τοῦ Ἰκονίου καὶ εἰς τὰς ἐκστρατείας του. Εἰς μίαν γωνίαν ἀπὸ δερματίνου κρεμαστῆρος ἐκρέματο μικρὸς πέλεκυς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐχαράσσοντο ῥητὰ τοῦ Κορανίου, κ' αἱ μακραὶ καπνοσύριγγες τοῦ Ντορμπαλῆ· εἰς τὸν ἀριστερὸν δὲ τοῖχον ἐκρέματο τὸ δοξάρι του καὶ τὸ τεμπέρ, μέγας πέλεκυς μὲ μακρὰν σεληνοειδῆ κοπίδα, ὀξυτάτην ὡς λόγχην· παρέκει δ' ἔκειτο σκονισμένον τὸ κουντούμπ, διπλοῦν τύμπανον ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται εἰς τοὺς τεκκέδες, εἰς σήμανσιν προσκλητηρίου τῶν δερβισῶν. Ἄνω ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς ὀροφῆς ἐκρέμαντο δύο φιάλαι ἐντὸς τῶν ὁποίων διὰ χαρτίου εἰκονίζοντο συμβολικῶς διάφορα τοπία ἐν οἷς ἔδρασεν ὁ Προφήτης καὶ ῥητὰ τοῦ Κορανίου ἀκόμη, ἐνθύμια τὰ ὁποῖα ἀποκομίζουν οἱ Χαπζῆδες ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς τόπους τῆς Μέκκας καὶ τῆς Μεδινᾶς. Ἀπ' ὅλων δὲ κύκλῳ τῶν τείχων ἐπὶ τοῦ γεισώματος, ἡπλοῦντο εἰς στιβάδας διάφορα μαγειρικὰ σκεύη, χρήσιμα εἰς τὸν βίον τῶν μοναχῶν, ἐνῷ ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι τῆς εἰσόδου τοίχου τ' ὀτζάκι ἐκάπνιζεν ἀδιάκοπα.

*

Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ ὀντᾶ ἄλλο δὲν μοῦ ἔμενε παρὰ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν τάφον τοῦ Ντορμπαλῆ. Καὶ ὁ μὲν ἔνδοξος αὐτοῦ ἀπόγονος ἐκοιμᾶτο νήδυμον εἰς τὸν ἰδιαίτερον αὐτοῦ κοιτῶνα. Εὑρέθη ὅμως γηραιὸς δερβίσης, ὑψηλὸς ὡς κυπάρισσος καὶ σιωπηλὸς ὡς ὁ τάφος, ὅστις προσεφέρθη μόλις μὲ εἶδε νὰ μὲ ὁδηγήσῃ ἐκεῖ, καὶ μοὶ ἔδειξε τὴν κλεῖδα, εἰς σημεῖον ὅτι ὁ σεβασμιώτατος Σείχης εἶχε διατάξει τοῦτο. Διότι δίχως τὴν διαταγὴν τοῦ Σείχη τίποτε δὲν γίνεται εἰς τοὺς τεκκέδες.

Οἱ τάφοι ἢ μᾶλλον τὸ κοιμητήριον τοῦ τεκκὲ δὲν περιείχετο ἐντὸς τῆς αὐλῆς τοῦ κοινοβίου, ὡς εἰς τὰ χριστιανικὰ μοναστήρια, ἀλλ' ἔξω, εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος, ἐπὶ ἀνωφεροῦς βουνοῦ, περικλειόμενον διὰ μεγάλης πύλης ἀπὸ τῆς ἄλλης περιοχῆς τοῦ τεκκέ. Πολλοὶ τάφοι ἦσαν ἐν τῷ περιβόλῳ, ἄλλοι μὲ μεγάλας πλάκας ὀρθίας, φέροντες εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας ἐπιτυμβίας στήλας μετ' ἐπιγραφῶν τουρκικῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξύμνουν τὰς ἀρετὰς τῶν κεκοιμημένων· ἄλλοι ἁπλούστεροι, ἄνευ ἐπιγραφῶν μετὰ στηλῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μόνον, αἵτινες ἔφερον τὸ σχῆμα τοῦ τάτσ εἰς δήλωσιν ὅτι ἦσαν ἱερωμένοι· ἄλλαι στῆλαι ἔφερον κοίλωμα ἐν εἴδει γάστρας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐφαίνοντο χάλ-

κινα νομίσματα, εἰσφοραὶ τούρκων προσκυνητῶν καὶ ἄνω αὐτῶν ὅλων ὡρθοῦντο ὑψηλοὶ κυπάρισσοι, γογγύζουσαι θλιβερῶς εἰς τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου. Ὅλοι οὗτοι οἱ τάφοι ἦσαν δερβισῶν Μπεκτασίδων, ὅσοι ὑπηρέτησαν εἰς τὸν τεκκὲ ἀπὸ διακοσίων καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν· εἴτε ἄλλων λαϊκῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάγματος, οἵτινες ἐπεθύμησαν νεκροὶ νὰ μεθέξωσι τῆς γῆς, ἡ ὁποία ἐκάλυψε τὸν τρισέβαστον Μπαμπᾶ των.

Ὁ τάφος ὅμως τοῦ Ντορμπαλῆ ὑπερέχει ὅλων τῶν ἄλλων, μεταξὺ χλοερᾶς συστάδος κυπαρίσσων. Εἶνε δῶμα θολωτὸν μὲ χαμηλὴν θύραν καὶ ἐλαφρὸν περίστυλον ρυθμοῦ ἀραβικοῦ. Ὁ δερβίσης ἀνοίξας τὴν θυρίδα ἀφῆκε τὰς ἐμβάδας του εἰς τὸ κατώφλιον καὶ εἰσῆλθε πρῶτος νεύσας εἰς ἐμὲ νὰ τὸν ἀκολουθήσω, τὸ ὁποῖον καὶ ἔπραξα εὐθύς. Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ νεῦμά του ἐσήμαινε νὰ τὸν ἀκολουθήσω μὲν ἀλλ' ἀφοῦ πρῶτον τὸν μιμηθῶ. Δι' ὃ καὶ εἶδα ἐπὶ τοῦ προσώπου του δυσαρεσκείας ἔκφρασιν ἀσυνήθη. Ἐννόησα ὅτι ἔπραξα σφάλμα καὶ ἀνοσιούργημα βεβαίως, ἀλλ' ἐσκέφθην ὅτι δὲν συνέφερε νὰ ἐκβῶ ν' ἀποβάλω τὰ ὑποδήματά μου καὶ νὰ ἐμβῶ πάλιν, ἀφοῦ δὲν εἶχα καιρὸν νὰ χάνω, τὸ δὲ βλέμμα μου περιέλαβεν εὐθὺς πᾶν ὅ,τι ἦτο ἐν τῇ κόγχῃ ἐκείνῃ.

Διότι τῷ ὄντι δὲν ἦσαν καὶ πολλὰ πράγματα. Τρεῖς τάφοι ἠπλοῦντο κατὰ γῆς, ὅπως ὅλοι οἱ τουρκικοὶ τάφοι, περικεκαλυμμένοι διὰ πρασίνου πανίου καὶ εἰς τ' ἄκρα φέροντες ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς ὁμοίωμα ξύλινον, πέριξ τοῦ ὁποίου ἦσαν τυλιγμένα διάφορα χρυσοκέντητα σαρίκια, πράσινα ἀλλὰ μαῦρα καὶ ἠμίφθαρτα ἐκ τῆς πολυκαιρίας, διότι ἦσαν αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔφερον ἐν τῇ ζωῇ οἱ κείμενοι νεκροί· ἐπὶ δὲ τῶν ποδῶν ὠρθοῦτο πέτρινον ὁμοίωμα γάστρας ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀπέθετον οἱ πιστοὶ τὰς προσφοράς των, εἰς κέρματα πάντοτε χάλκινα καὶ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ. Ἐπὶ τῶν νώτων τῶν τάφων ἠπλοῦντο ἄλλα χρυσοκέντητα μεταξωτά, σαρίκια, τουλουπάνια, μποξάδες, βρακοζῶνες, ὅλα δῶρα τῶν προσερχομένων προσκυνητῶν. Παρὰ τὴν κεφαλὴν ἑκάστου ὠρθοῦντο μεγάλοι ἀργυροῖ κηροστάται, ἀπὸ τῆς ὀροφῆς δὲ κατήρχετο χάλκινον πολυκάνδηλον. Ἐκ τῶν τάφων ὁ μεσαῖος ἦτο ὑψηλότερος τῶν ἄλλων, ἐν αὐτῷ δ' ἐκοιμᾶτο τὸν αἰώνιον ὕπνον ὁ εὐχέτης σας Ντορμπαλῆς· ἐνῷ τοὺς ἄλλους δύο κατεῖχον ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ του κατὰ τὸν δερβίσην, ἴσως ὅμως οἱ δύο μετ' αὐτὸν Σεϊχηδες συγγενεῖς του.

Εἰς μίαν γωνίαν ἔκειντο ὄρθιαι, ζηλοτύπως τυλιγμέναι ἐντὸς πρασίνου ὑράσματος αἱ σημαῖαι τοῦ Μπαμπᾶ, ἡ μία ἀπολήγουσα εἰς ἡμισέληνον ἡ δ' ἑτέρα εἰς λόγχην. Παρὰ τὴν ἀντίθετον γωνίαν ἐκρέματο ἀπὸ τοῦ τοίχου μακρύτατον ξίφος σκωριασμένον καὶ τὸ τοπούζι, ἡ σιδηρᾶ κορύνη διὰ τῆς ὁποίας τίς οἶδε πόσας κεφαλὰς ἀπίστων κατέθραυσεν ὁ ἅγιος· εἰς δὲ τὸ μέσον ἐντὸς ὑαλοσκεποῦς πλαισίου διὰ χρυσῆς μελάνης ἀνεγράφοντο διάφορα ἀϊέτια τοῦ Κορανίου.

Παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ντορμπαλῆ καὶ τῶν γεννητόρων του ὠρθοῦτο ἕτερος τάφος τοῦ αὐτοῦ σχήματος, ἄνευ ὅμως τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἁγιωσύνης του. Διότι εἶνε πολὺ νεώτερος τοῦ πρώτου καὶ δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ εἰμὴ τοὺς τάφους δύο Σεϊχηδων, τῶν τελευταίων πρὸ τοῦ σημερινοῦ φίλου μας. Μ' ἐβεβαίωσε δὲ ὁ δερβίσης ὅτι καὶ αὐτὸς ὅταν ἀποθάνῃ ἀπ' ἐκεῖ θὰ διαπεραιωθῇ ὁλόσωμος εἰς τὰ οὐρὶ τοῦ Παραδείσου.

*

Ὅταν ἐξῆλθα τοῦ κοιμητηρίου, ὁ Σεϊχης μετὰ τοῦ Μπέη ἦσαν εἰς τ' ἁλῶνι, ἐπιθεωροῦντες τὸ ἁλώνισμα τοῦ σίτου. Ὁ Σεϊχης μοῦ εἶπε μειδιῶν ὅτι ἦτο καιρὸς ν' ἀναχωρήσω διὰ νὰ προφθάσω τὸν σιδηρόδρομον, μοῦ προσέφερε δὲ μέχρι τοῦ σταθμοῦ τὸν ἵππον του. Ὁ ἵππος ἦτο εὐμορφότατον καὶ ὑπερήφανον ζῶον, ἀπ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μόνον οἱ Ὀθωμανοὶ γνωρίζουν νὰ ἱππεύουν. Ἔφερεν ἐφίππιον τουρκικόν, ἄνω τοῦ ὁποίου ἠπλοῦτο πολυτελὴς χασιὰ μὲ τὴν ἡμισέληνον κεντημένην εἰς τὰς τέσσαρας ἄκρας δι' ἀργυρᾶς κλωστῆς, μὲ θυσάνους πολλοὺς πέριξ χρυσοῦς καὶ πτηνὰ καὶ ζῶα καὶ ἰχθῦς ποικιλμένον ὅλον. Τὰ λωρία τῶν ἀναβολέων ἦσαν πλεγμένα διὰ τριχῶν καμήλου καὶ καταστερωμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ· οἱ ἱμάντες τῶν χαλινῶν ὁμοίως καὶ ὁ χαλινὸς αὐτὸς κατάφορτος ἀπὸ κοκκίνους καὶ πρασίνους θυσάνους, ἀπὸ δὲ τοῦ λαιμοῦ ἔφερεν ἐν εἴδει ἡμισελήνου ὀδόντα κάπρου καὶ τρίγωνον δερμάτινον σακκίδιον ἐρυθρόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφυλάσσοντο τίς οἶδε πόσα ἀβασκοντούρια, ἵν' ἀπομακρύνουν κάθε κακὸν μάτιασμα ἀπὸ τοῦ ζῴου. Ὁμολογῶ ὅτι πρὸς στιγμὴν ἐσκέφθην νὰ μὴν ἀποδεχθῶ τὴν προσφορὰν τοῦ Σεϊχ καὶ νὰ πηγαίνω πεζὸς εἰς τὸν σταθμόν, ἐκ φόβου μήπως μὲ πετάξῃ ὡς πτερὸν εἰς καμμίαν τάφρον τὸ θυμοειδὲς ζῶον. Ἀλλ' ἀμέσως ἡ ἀνάμνησις τῆς πεδινῆς καταγωγῆς μου καὶ πρὸ πάντων τὸ ἀξίωμά μου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐξηυτελίζετο πολὺ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἀλβανοῦ μ' ἔκαμε νὰ δεχθῶ καὶ ν' ἀρεθῶ εἰς τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ τῶν χριστιανῶν.

Ἐχαιρέτισα τὸν Σεϊχ καὶ τοὺς δερβίσας, ἠσπάσθην τὸν Μπέην ὅστις θὰ ἔμενεν εἰς τὸν τεκκὲ τὴν νύκτα ἐκείνην, ἴσως προσευχόμενος παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ντορμπαλῆ, καὶ ἱππεύσας ἀνεχώρησα μετὰ νεαροῦ ἀλβανοῦ, ὁ ὁποῖος μὲ ἠκολούθησε διὰ νὰ παραλάβῃ εἰς τὸν σταθμὸν τὸ ζῶον. Ἐνῷ δὲ κατηρχόμην τὴν πεδιάδα καὶ ὁ ἵππος ἔτρεχεν ἀκατάσχετος, ἀνακινῶν ὑψηλὰ τὴν κεφαλὴν καὶ τεντόνων τοὺς ῥώθωνας καὶ διατόρως χλιμιντρίζων· ἐνῷ ὁ ἀὴρ ἐσύριζε γύρω μου καὶ τὸ ξίφος ἐκλάγγαζε παρὰ τὸ πλευρόν μου, εἶχα ἐντελῶς

μεταβληθῆ. Τὰ σαρίκια καὶ τὰ ξίφη, οἱ πελέκεις καὶ τὰ τύμπανα καὶ τὰ τοπούζια, ὁ Χατζῆ Μπεκτὰς καὶ ὁ Μωάμεθ, καὶ ὁ Ντορμπαλῆς μὲ τὰς σημαίας καὶ τὰ τρόπαιά του ἐξήναψαν τὴν φαντασίαν μου. Μετεφέρθην εὐθὺς εἰς ἄλλην ἐποχήν, ὅτε τ' ἄγρια πάθη τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ κατεπλημμύρουν τὰς δύο ἠπείρους, σύροντα ὄπισθέν των βασιλεῖς καὶ στρατηγοὺς καὶ ἀνορθοῦντα ἐπὶ ἐρειπίων ὁλόκληρον ἐγωϊστικὴν θρησκείαν. Καὶ ὡς ἔβλεπα ὀπίσω ἐρχόμενον τὸν ἀλβανὸν ἐν σπουδῇ καὶ τὸν ἵππον φεύγοντα ὑπερηφάνως καὶ τὴν πεδιάδα μὲ τὰ ἥσυχα χωρία της ἐμπρός μου, ἐπίστευσα πρὸς στιγμὴν ὅτι κατέβαινον ἀκατάσχετος ἀπὸ τοῦ τεκκέ, ὅπου μὲ περιέζωσε τὴν ῥομφαίαν ὁ Σεϊχ καὶ ηὐλόγησε τὴν σημαίαν μου, σπεύδων νὰ κατακτήσω ὁλόκληρα βασίλεια.

Τώρα ὅμως βλέπω ὅτι δὲν κατέκτησα παρὰ τέσσαρας μόνον σελίδας τῆς *Ἑστίας*!

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ἀθηναϊκὴ Ἠχὼ

Φυλλομετρῶ τὴν Ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων τῆς ἐν Χριστῷ Ἀδελφότητος, ἱδρυθείσης πρὸ ἔτους ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης καὶ σκοπούσης, ὡς γνωστόν, «τὴν ἠθικὴν, διανοητικὴν καὶ ὑλικὴν βελτίωσιν τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς καθειργμένων ἀδελφῶν.»

Ἐξ ὅλων τῶν πρὸς τοὺς ἀποκλήρους τούτους πολυειδῶν εὐεργετημάτων τοῦ φιλανθρωπικοῦ σωματείου, τὸ σημαντικώτερον εἶνε βεβαίως ἡ ἵδρυσις ἰδιαιτέρου τμήματος παίδων καὶ ἐφήβων ἐν ταῖς φυλακαῖς Συγγροῦ, ἐν ᾧ ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι ἀγωνίζονται νὰ θεραπεύσωσι ψυχάς, αἱ ὁποῖαι ἐνωρὶς ἔδειξαν συμπτώματα σήψεως. Καὶ ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἐκφωνηθέντος κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ ἐφηβείου τούτου ὑπὸ τῆς Κας Καλλιόπης Κεχαγιᾶ, προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, καὶ τῶν ἄλλων σχετικῶν ἐκθέσεων, οἱ ἀγῶνες οὗτοι στέφονται ὑπὸ ἐπιτυχίας εὐέλπιδος. Οἱ νεαροὶ κακοῦργοι φαίνονται πράγματι μετανοοῦντες καὶ σωφρονιζόμενοι· μανθάνουσι γράμματα, ψάλλουσι πρὸς ὄργανον, προσεύχονται, ἐξομολογοῦνται, κοινωνοῦσι καὶ, τὸ κυριώτερον, ἐργάζονται. Καὶ θὰ εἶνε πολὺ δύσκολος ὁ μὴ παραδεχόμενος, ὅτι οἱ οὕτω διάγοντες καὶ εὐζωοῦντες εἰς τὰ σωφρονιστήρια, θάποδοθῶσι μετὰ τὴν ἔκτισιν τῆς ποινῆς των εἰς τὴν κοινωνίαν, ἂν ὄχι κατ' οὐδὲν διαφέροντες τῶν ἐναρέτων καὶ τιμίων, ἀλλὰ πάντως χρηστότεροι παρ' ὅ,τι ἐὰν ἐξηκολούθουν ὡς πρότερον ἀναστρεφόμενοι μετὰ τῶν ἄλλων καταδίκων ἐν πάσῃ φαυλότητι καὶ διαφθορᾷ καὶ ὑπὸ τοιούτων διδασκάλων προαλειφόμενοι εἰς τὸ ἔργον τῆς κατὰ τῆς κοινωνίας ἐπαναστάσεως, τοῦ ὁποίου τόσον ἐνθαρρυντικὰ ἔχουν παράσχει τὰ πρωτόλεια.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς βαρυποίνους, τοὺς ἐγκλείστους εἰς ἀθλίους καὶ βρωμεροὺς κλωβοὺς καὶ πρὸς τὰς δυστυχεῖς καὶ ἐλεεινὰς τροφίμους τῶν γυναικείων φυλακῶν, καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς «καθειργμένους ἀδελφοὺς» ἡ ἐν Χριστῷ Ἀδελφότης δὲν φέρεται μετὰ μικροτέρας φιλοστοργίας. Ὅσον οἱ πόροι της, οἱ πρὸς τὸ παρὸν περιωρισμένοι, τῇ ἐπιτρέπουσιν, ἀνακουφίζει τὴν ὑλικὴν των ἀθλιότητα· ἀλλὰ πολὺ πλουσιωτέρα εἰς ἠθικοὺς πόρους, τὴν ψυχικὴν των λύπην ἐπιζητεῖ νὰ παραμυθήσῃ διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀγάπης, ἐξαποστέλλουσα μέχρι τῶν ὑγρῶν των καὶ σκοτεινῶν κευθμώνων τὴν παρήγορον ἀκτῖνα τῆς χριστιανικῆς εὐσπλαγχνίας. Καὶ πόσας ψυχὰς ἡ θεία αὕτη ἀκτὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὕρῃ εὐαισθήτους! Καὶ πόσους δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἔχωμεν σωσμένους καὶ μεταξὺ τῶν ἀπολωλότων!...

*

Ὁ Λομπρόζος καὶ ἐν γένει οἱ ὀπαδοὶ τῆς Ἐγκληματικῆς σχολῆς, φρονοῦσιν, ἢ μᾶλλον πλησιάζουν ν' ἀποδείξουν — διότι δὲν εἶνε βέβαια τὸ ἴδιον πρᾶγμα — ὅτι πᾶς ἐγκληματίας εἶνε ἄνθρωπος φρενοβλαβής, ἔχων θεραπείας καὶ ὄχι τιμωρίας ἀνάγκην. Κατ' αὐτοὺς αἱ φυλακαὶ πρέπει νὰ εἶνε ἀληθῶς, κυριολεκτικῶς σωφρονιστήρια καὶ ὁ νόμος, ὁ ἐγκλείων ἐν αὐταῖς τοὺς ἐκτρεπομένους, ν' ἀποβάλῃ πάντα ἐκδικητικὸν χαρακτῆρα. Τ' ἀνήλια ὑπόγεια, εἰς τὰ ὁποῖα εὑρίσκει φρικαλέαν ἠχὼ ὁ κροταλισμὸς τῆς ἁλύσεως, ὁ ξηρὸς ἄρτος καὶ ἡ λάγηνος τοῦ ὕδατος παρὰ τὴν ἀθλίαν ἀχυροστρωμνήν, τ' ἀπαίσια σιδηρᾶ καὶ ξύλινα ἐργαλεῖα τῶν βασανιστηρίων, αἱ μηχαναὶ τοῦ βραδέος ἢ τοῦ ἀκαριαίου θανάτου, ἡ ἀγέλαστος ὄψις τοῦ δεσμοφύλακος, ἡ ἐγκατάλειψις, ἡ ταφὴ ἐκείνη τοῦ ζῶντος—ὅλ' αὐτὰ εἶνε λείψανα ἐποχῆς βαρβάρου, τῆς ὁποίας δὲν πρέπει σήμερον ν' ἀπομένῃ ἢ τύψις καὶ καταισχύνη. Ὅπως ἐξεγειρόμενος ὁλοὲν ὁ ἀνθρωπισμὸς τείνει νὰ καταργήσῃ τὸν σωματικὸν θάνατον, οὕτω καὶ προαγόμενος εἰς προσεχὲς μέλλον μέχρι βαθμοῦ τινος θὰ καταργήσῃ ἀναγκαίως τὸν ψυχικόν, τὸν φοβερώτερον, εἰς τὸν ὁποῖον, ἀδίκως καταδικάζονται οἱ φρενοβλαβεῖς ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι διαπράττουσιν ἀδικήματα κατὰ τῶν ὑγιῶν. Καὶ ἐν ᾧ αἱ ἀβλαβεῖς καὶ προφανεῖς ὁπωσδήποτε παραφροσύναι, τυγχάνουσι πάσης περιθάλψεως ἐντὸς θαλάμων κυανῶν, κατευναστικῶν, ἐν οἷς καὶ αὐτὰ τ' ἀναπόφευκτα δεσμὰ φροντίζουσι νὰ τοῖς καθιστῶσι γλυκέα καὶ ἀνώδυνα· τῶν ἄλλων τῶν συνθετωτέρων καὶ κεκαλυμμένων, ἐφ' ὧν βαρύνει ἀκόμη ἡ πρόληψις καὶ ἡ ἐκδίκησις, σκληρὰ εἶνε ἡ τύχη καὶ πολυδάκρυτος ἐντὸς τῶν εἱρκτῶν. Τὸ αἴσθημα καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος ἐπαναστατοῦσι κατὰ τῆς τοιαύτης διακρίσεως. Χωρίζομεν αὐθαιρέτως εἰς δύο τάξεις ἀσθενεῖς τῆς αὐτῆς φύσει κατηγορίας—πάσχοντας ὅλους κατὰ τὰ νευρικὰ κέντρα—καὶ τοὺς μὲν προσπαθοῦμεν νὰ θεραπεύσωμεν, τοὺς δὲ ἀφίνομεν ν' ἀποθάνωσι. Διατί;

Ἐπὶ τοιαύτης τινὸς ἐπιστημονικῆς ἀρχῆς, τὴν ὁποίαν αἰσθηματικῶς πως ἀντιλαμβάνονται οἱ ἀγαθοί, εὐγενεῖς καὶ αὐταπάρνητοι ἄνθρωποι,—μεταξὺ δ' αὐτῶν ὄχι σπανίως καὶ οἱ μικροφιλόδοξοι καὶ ἐπιδεικτικοί...—ἐσύστησαν τὴν ἐν Χριστῷ Ἀδελφότητα καὶ οὐδενὸς φείδονται κόπου καὶ οὐδεμιᾶς δαπάνης ἵνα, ὡς εἴπομεν, βελτιώσωσι τὴν τύχην τῶν δυστυχῶν αὐτῶν ἀποκλήρων, τοὺς ὁποίους ἄνευ ἐλπίδος ἐγκαταλείπει ἡ ἐγωϊστρια κοινωνία. Ἡ δυσκολία τοῦ τοιούτου ἔργου, πανταχοῦ μὲν προπάντων δ' ἐν

Ἑλλάδι ὅπου καὶ ὁ κόσμος ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένος καὶ ἡ οἰκτρὰ κατάστασις τῶν φυλακῶν εἰς ὅλους γνωστή, μόνον πρὸς τὴν εὐγένειάν του καὶ τὸ ὕψος του ἀμιλλᾶται. Ὁ διεξερχόμενος τὴν λογοδοσίαν τῆς Ἀδελφότητος, τὴν μὴ συγκειμένην μόνον ἐξ ἀριθμῶν, αἰσθάνεται πολλαχοῦ τὸ βάρος, τὸ ὁποῖον προξενεῖ ἡ ἰδέα μεγάλης τινὸς ἀρετῆς. «Ἐν ταῖς εἱρκταῖς ταύταις— ἀναγινώσκω φυλλομετρῶν — ἔνθα οὐδέποτε εἰσδύει ὄμμα συμπαθείας καὶ συγκαταβάσεως, ἠγιάσθημεν πολλάκις διὰ τῶν αὐθορμήτων ἡμῶν δακρύων καὶ συνησθάνθημεν τὸ θεῖον μέγεθος τῆς μεγάλης καὶ ἀληθοῦς φιλανθρωπίας... Ἡ παρουσία μας ἐπέβαλε τοῖς ἔχουσιν εὐθύνην τὴν τάξιν καὶ καθαριότητα, ὧν εἶχον ἄπειρον ἀνάγκην. Εὕρομεν γυμνούς, ἀνυποδήτους καὶ ἐνεδύσαμεν. Εὕρομεν πάθη κατ' ἀλλήλων καὶ ἐφέραμεν τὴν εἰρήνην μεταξὺ αὐτῶν. Εἶχον ἀνάγκην τῆς παραμυθίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ παρέσχομεν αὐτοῖς ἄρθονα τὰ μέσα... Ἐνταῦθα κεῖται ἡ ἁγνή, ἡ ἀληθὴς φιλανθρωπία».

*

Δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχουν πολλοὶ ἔχοντες ἀντίρρησιν. Εἶνε ὑψηλὸν καὶ εὐγενὲς ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀξιοῖ παρὰ πάντων ἀνεπιφύλακτον ἔπαινον. Καὶ ὅμως πόσης ἐπιφυλάξεως εἶνε ἀνάγκη! Τὰ ζητήματα διαφέρουν. Ἄλλα, βλέπετε, ὁμοιάζουν μὲ σφαῖρας αἱ ὁποῖαι ὅπως καὶ ἂν τὰς στρέψετε παρουσιάζουν τὴν ἰδίαν πάντοτε ὄψιν· καὶ ἄλλα ὁμοιάζουν μὲ κύβους, οἱ ὁποῖοι πότε παρουσιάζουν ἐπίπεδα καὶ πότε κόψεις καὶ γωνίας. Καὶ ἂν θελήσωμεν ὀλίγον νὰ στρέψωμεν καὶ νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημά μας, θὰ ἴδωμεν ὅτι ὁμοιάζει περισσότερον πρὸς κύβον μὲ λείας μὲν καὶ στιλπνὰς πλευράς, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀποτόμους καὶ ὀξείας γωνίας... Ὅ,τι ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται φιλανθρωπία, ἀλτρουϊσμός, δικαιοσύνη,—εἶνε σκληρότης, ἐγωϊσμός, ἀδικία. Οἱ ἐν Ἑλλάδι ἐργαζόμενοι σήμερον ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν φυλακῶν, ἐγκληματοῦσιν ἐν ἀγνοίᾳ των. Καὶ ἐν πρώτοις ἡ ἑταιρία των παρέχει ἀμέσως τὴν ἰδέαν κομιτάτου τινὸς ἀναρχικοῦ, ἀντιπολιτευομένου τὴν δικαιοσύνην τῆς πατρίδος των. Βλέπετε τὸν ἄθλιον ἐκεῖνον καὶ αἰμοδιψῆ, τὸν ὁποῖον πέντε-ἕξ ἄνδρες σοβαροὶ καὶ πολλάκις ἀγαθοὶ ὡς παιδία, ἀλλ' ὅμως ὑψίστου καθήκοντος λειτουργοί, στέλλουσιν εὐσταθεῖς καὶ ὁμόφωνοι εἰς τὰς φυλακὰς νὰ ἐκτίσῃ τὴν ποινὴν τῶν κακουργημάτων του. Ἀλλ' ἀντὶ τοῦ δεσμοφύλακος τὸν παραλαμβάνει ἀμέσως μία ἑταιρία φιλανθρώπων καὶ ὡσεὶ διαμαρτυρομένη κατὰ τῆς νομίμου ἀποφάσεως καὶ ἄνευ δικαιώματος συγχωροῦσα, προσπαθεῖ καὶ τείνει ὅλοιν νὰ τῷ καταστήσῃ ὅσῳ τὸ δυνατὸν γλυκυτέραν καὶ μηδαμινωτέραν, δηλαδὴ ἀνωφελεστέραν, τὴν τιμωρίαν του. Διότι αὐτὴ δὲν ἐξετάζει —τὸ λέγει ῥητῶς—τί ἔκαμεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ἀλλὰ μόνον ποῦ εὑρίσκεται. Εὑρίσκεται εἰς τὰς φυλακὰς καὶ βασανίζεται· ἄρα πρέπει ν' ἀνακουφισθῇ. Ἂν ἐν τῷ μεταξὺ παρεμβάλλωνται ἄλλα καὶ ἄλλα, ἡ φιλανθρωπικὴ ἑταιρία δὲν ἐξετάζει, δὲν καταδέχεται νὰ ἐξετάσῃ. Ἀναγράφει ἐπὶ τῆς ἀσπίδος της τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου «Ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθετε πρός με» μεθ' ὅσης περὶ τὴν ἑρμηνείαν εὐσυνειδησίας καὶ οἱ ἱερεῖς τασταὶ τὸ περίφημον ἐκεῖνο «πᾶν ξύλον μὴ ποιοῦν καρπὸν κτλ», χωρὶς νὰ συλλογισθῇ οὔτε μίαν φορὰν ὅτι βεβαίως ὁ δικαιότατος Κύριος δὲν ἐννοεῖ διὰ τοῦτο, ὅτι πρέπον εἶνε νὰ βασανίζεται γυμνὸν καὶ ἀνυπόδητον ἢ νὰ ταλαιπωρῆται ὑπὸ σκληροῦ αὐθέντου ἓν παιδίον πτωχόν, διότι ἕως τώρα δὲν διέπραξε τίποτε κακόν, καθ' ἣν στιγμὴν μανθάνει γράμματα καὶ ψάλλει καλοενδεδυμένον καὶ χορτασμένον ἓν ἄλλο παιδίον, τοῦ ὁποίου τὰ ὁρμέμφυτα τὸ ἐξώθησαν ἐνωρὶς πρὸς τὰς φαυλοτέρας καὶ ἀγριωτέρας πράξεις. Ἡ ἑταιρία αὐτὴ καὶ πᾶσα ὁμοία της προκαλεῖ καὶ ἐξεγείρει τὸν κόσμον, ἀπειλεῖ τὰς βάσεις τῆς κοινωνίας, διαταράσσει τὴν ἰσορροπίαν τῆς ἀνθρωπίνης ἠθικῆς, καθ' ἣν στοιχειωδῶς ἀμείβεται ἡ ἀρετὴ καὶ τιμωρεῖται ἡ κακία. Τί λέγω; Αὐτὴ ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν της τὰ σεσηπότα μέλη τὰ ὁποῖα τὸ κοινωνικὸν σῶμα ἀπέκοψε καὶ ἀπέρριψε μετὰ ῥίκης, καὶ ἔχει τὸ ἀτιμώρητον θάρρος ν' ἀναφωνῇ πρὸς τὰ κακοῦργα παιδία διὰ στόματος τῆς κυρίας Προέδρου: «Παιδιά, σᾶς εἴπομεν πολλάκις νὰ εὐλογῆτε τὸν Θεόν, ὅστις σᾶς ἔπεμψεν εἰς τὰς φυλακὰς ταύτας!» Δὲν σᾶς φαίνονται οἱ λόγοι αὐτοὶ τῶν φιλανθρώπων ὕβρεις κατὰ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τῆς κοινωνίας, κατὰ τοῦ Νόμου, κατὰ τῶν καλῶν καὶ τιμίων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον εἰς ἴσην ἀλλὰ καὶ εἰς κατωτέραν τίθενται μοῖραν τῶν ἀτίμων καὶ τῶν κακούργων; Καὶ δὲν εἶνε αἴσχος διὰ κοινωνίαν, μόλις τὰ πρῶτα βήματα φέρουσαν πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ πολιτισμοῦ, μὲ τόσας ἐλλείψεις ἀκόμη καὶ πληγάς, καθιστῶσας προβληματικὴν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀμοιβὴν τῶν καλῶν, νὰ λαμβάνεται πρὸ παντὸς πρόνοια καὶ τόση νὰ καταναλίσκεται δύναμις καὶ ἐνέργεια πρὸς βελτίωσιν τῶν φυλακῶν, πρὸς ἐλάττωσιν κατὰ ποιὸν τῆς ποινῆς τῶν κακούργων, οἱ ὁποῖοι πολυπληθεῖς καὶ θρασύτατοι τὴν λυμαίνονται; Καὶ ἰδοὺ πῶς ἡ ἐν Χριστῷ Ἀδελφότης, ἐγκληματοῦσα ἀρνητικῶς καὶ ἀκουσίως, ἐπῆλθε νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον τῆς μικροπολιτικῆς, ἡ ὁποία χάρις εἰς ἴδια συμφέροντα, ἀναλαμβάνει τὴν προστασίαν παντὸς κακούργου ψηφοφόρου, ἔχουσα ὡς μέλημα πάντοτε τὴν κατὰ ποσὸν ἐλάττωσιν τῆς ποινῆς του.

Ἀλλ' ἐκτὸς ὅλων τούτων, τὰ ὁποῖα εἰμπορεῖ τις νὰ παραδεχθῇ ὡς πολὺ σχετικά, ἔχομεν καὶ ἓν ἄλλο ἰσχυρότερον ἐπιχείρημα. Ὑπάρχουσι σήμερον ποινικολόγοι, ἐπιστήμονες ἐπίσης μεγάλοι ὡς ὁ Λομπρόζος—ἐξ ὧν ἀναφέρομεν τὸν Γερμανὸν Μπίντιγκ,—οἱ ὁποῖοι ἐκ διαμέτρου ἀντιτιθέμενοι πρὸς τὰς θεωρίας καὶ τὰ συμπεράσματα τῆς Ἐγκληματολογικῆς σχολῆς, φρονοῦσιν ὅτι ὅλοι οἱ κακοῦργοι δὲν εἶνε φρενοβλαβεῖς, ὅτι ἀπὸ τοῦ νόμου οὐδέποτε πρέπει νὰ λείψῃ ὁ ἐκδικητικὸς χαρακτήρ· ὅτι ἡ σκληρότης, ἡ ἀπάνθρωπος μάλιστα σκληρότης τῶν ποινῶν, εἶνε τὸ μόνον μέσον τῆς ἠθικοποιήσεως τῆς κοινωνίας, καὶ ὅτι τέλος πάντων κακουργοῦσι κατ' αὐτῆς περισσότερον τῶν προστατευομένων των, ὅλοι οἱ φιλάνθρωποι τῶν φυλακῶν.

Θὰ εἴπητε ὅτι αὐτὰ εἶνε παλαιὰ καὶ ἀναπόδεικτα μεταφυσικὰ ψελλίσματα, τὰ ὁποῖα δὲν παραδέχεται ἡ νεωτάτη κοινωνικὴ ἐπιστήμη. Εἶμαι σύμφωνος. Ἀλλὰ τοιαύτη τέλος πάντων εἶνε ἡ γνώμη τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων τὰ νεῦρα κανεὶς δὲν σᾶς δίδει τὸ δικαίωμα νὰ ταράσσετε τόσον μὲ τὰς ἀποτόμους ἐκθέσεις τῶν εὐεργεσιῶν, τῶν ἠ-

θικῶν, διανοητικῶν καὶ ὑλικῶν, τὰς ὁποίας ἐπεδαψιλεύσατε, ὦ ἄδικοι τῶν ἀδίκων, κατ' ἀδελφῶν φονέων, πλαστογράφων, κλεπτῶν, βιαστῶν καὶ ἀπαγωγέων. . . .

*

Καὶ ἐχάθησαν λοιπὸν τόσοι ἔντιμοι πτωχοὶ νὰ τοὺς ἐλεήσετε, τόσαι ἀθλιότητες ἀναζιοπαθοῦσαι νὰ τὰς ἀνακουφίσετε, τόσαι ἀρεταὶ νὰ τὰς ὑποστηρίξετε, τόσαι καλαὶ πράξεις λησμονημέναι νὰ τὰς ἀναμείψετε; Ὤ, ναί... Ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ ζητεῖ σήμερον ἡ κοινωνία νὰ ἐργασθῶσι τὰ ἐκλεκτά της μέλη· καὶ ὅταν παρέλθῃ καιρὸς καὶ ἡ τοιαύτη ἐνέργεια καταλήξῃ εἰς εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα, τότε, ἀλλὰ τότε μόνον, εἰμπορεῖ νὰ ἐπιτραπῇ χωρὶς πολλὴν βλάβην καὶ ἀδικίαν, καὶ ἡ ἐπιείκεια πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τέλους ἄξια ὧν ἔπραξαν ἀπολαμβάνουν.

Αὐτὸ εἶνε τὸ συμβιβαστικόν μας συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον ἐδυσκολεύθησαν ἴσως νὰ συναγάγωσιν οἱ ἀναγνῶσται ἐν μέσῳ δύο ἀντιθέτων γνωμῶν, τὰς ὁποίας μετὰ τῆς αὐτῆς διαθέσεως ὑπεστηρίξαμεν. Τὸ ζήτημα ὅμως τῆς «ἁγνῆς καὶ ἀληθοῦς φιλανθρωπίας» δὲν ἐξηντλήθη καὶ πιστεύω νὰ δοθῇ ἀφορμὴ νὰ ἐπανέλθωμεν.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

ΕΡΡΙΚΟΣ ΙΒΣΕΝ[1]

Ἀληθῶς «μὲ στήθια ματωμένα» ἀπεκατέστη ὁ ἀοιδὸς ἐν τῇ ξένῃ. Τῷ 1866 τὸ Στόρτιγγ τῆς πατρίδος του ἐψήφισεν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐτησίαν σύνταξιν ποιητοῦ, ἣν ἐξακολουθεῖ νὰ καρποῦται ὁ Ἴβσεν μέχρι τοῦδε.

Ἐν Ῥώμῃ διέτριψε μέχρι τοῦ 1868. Κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος ἐξενίσθη ἐπί τινα καιρὸν καὶ παρὰ τῷ Χεδίβῃ τῆς Αἰγύπτου, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ. Τοὐντεῦθεν καὶ μέχρι τοῦ 1875 ἔζησεν ἐν Δρέσδῃ· κατόπιν ἐνεκατέστη ἐν Μονάχῳ, ἔνθα καὶ αὐτὰ τὰ παιδία δακτυλοδεικτοῦσι τὸν μέγαν ποιητήν, ἐν φιλοσοφικῇ μοναξίᾳ παριόντα διὰ τῶν ὁδῶν, ἐπειδὴ ἐξωκειώθησαν πλέον πρὸς τὴν μορφὴν αὐτοῦ, ἣν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν εἰμποροῦν νὰ μελετήσουν ἐν τῷ κηροπλαστικῷ τῆς πόλεως μουσείῳ. Σήμερον ὁ Ἴβσεν ἴσως διατρίβει ἀκόμη ἐν Παρισίοις, ὅπου πρό τινων μηνῶν ἐθαυμάσθησαν διδαχθέντα τινὰ τῶν νεωτέρων αὐτοῦ δραμάτων.

Λιτότατος τὸν βίον, ζῇ κατὰ μόνας. Σιωπηλὸς καὶ εἰς ἑαυτὸν συγκεντρωμένος, κατορθώνει νὰ μὴ ἔχῃ σχεδὸν χρείαν τῆς κοινωνίας, τοῦθ' ὅπερ ἄλλως καὶ προϋποτίθεται ὡς ὅρος πολὺ ἀναγκαῖος διὰ τὸν ἀξιοῦντα νὰ τὰ ψάλλῃ εἰς τὴν κοινωνίαν. Μόνη εὐχαριστησις αὐτοῦ εἶνε νὰ γράφῃ. «Ὁ βίος, λέγει, εἶνε διηνεκὴς πόλεμος ἐναντίον παντὸς εἴδους κακιῶν, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν γιγνομένων ἢ ἐμφωλευουσῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ καρδίᾳ. Ἡ ποίησις εἶνε ἡ ἀνταπόδοσις, εἶνε ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς ὑπάρξεώς μας». Τῷ ὄντι δὲ τὰ δράματα τοῦ Ἴβσεν, τὰ νεώτερα πρὸ πάντων, πρέπει νὰ τ' ἀκούῃ τις ὡς στόνους ἀπολυτρώσεως. Δὲν εἶνε φιλολογικὰ πράγματα, ὄχι. Παρ' οὐδενὶ συγγραφεῖ εὑρίσκει τις ἐνσεσαρκωμένην τὴν ἀρχήν, ὅτι πᾶν τὸ γραφόμενον εἶνε πρᾶξις καὶ δέον νὰ κρίνεται ὡς τοιαύτη. Τὸ δημιουργικὸν ἐν τῇ ἰδιοφυΐᾳ τοῦ Ἴβσεν εἶνε πρὸ πάντων *ἠθικὴ ἐνέργεια*. Τὰ δράματά του εἶνε πράξεις μετενηνεγμέναι εἰς λέξεις — Δὲν εἶνε μέγας ποιητής, εἰμὴ διότι εἶνε μέγας ἀνήρ.

Ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ ἀνάπτυξις τῆς τοῦ Ἴβσεν δημιουργικότητος ἐν παραβολῇ πρὸς τὴν τοῦ ἑτέρου τῶν Νορβηγῶν ποιητῶν κορυφαίου. Ὁ Βγιόρνσον, κατὰ τέσσαρα ἔτη νεώτερος τοῦ Ἴβσεν, ἐγένετο πολὺ πρὸ τούτου καὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς περίβλεπτος ἐν τῇ πατρίδι του. Τὸ πρῶτον δημοσιευθὲν αὐτοῦ διήγημα, ἡ *Συννόβη ἀπὸ τὸν Ἡλιόλοφον* (Synnove Solbaken), ἐνέχει τοσούτῳ ἀκραιφνῆ γνῶσιν τοῦ βίου, ὁποῖον διάγουσιν αὐτὸν οἱ ἀγροτικοὶ τῆς Νορβηγίας πληθυσμοί, αἱ δὲ ποιητικαὶ καὶ ἠθογραφικαὶ τοῦ διηγήματος εἰκόνες μετὰ τοσαύτης δυνάμεως ἐπισπῶνται τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀναγνωστῶν, ὥστε αὐτὸ μόνον ἤρκεσε ν' ἀναδείξῃ μέγαν τὸν συγγραφέα ἅμα τῇ πρώτῃ ἐμφανίσει του. Ὅλως διόλου τοὐναντίον ὡς πρὸς τὸν Ἴβσεν, ὃν ἐγνωρίσαμεν ἤδη ψευδωνύμως ἐκδόντα τὸ πρῶτόν του ἔργον.

Μολαταῦτα ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Βγιόρνσον ὑπῆρξε μόνον παροδική: Ἐνωρὶς καὶ τοῦτ' αὐτὸ προώρως εἰσελθὼν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ὁ ποιητὴς οὗτος ἐξηντλήθη ἤδη σὺν τῇ ἐκδόσει τῶν πρώτων αὐτοῦ ἔργων. Πρό τινων ἐτῶν τὸ κοινωνικὸν αὐτοῦ δρᾶμα «Ἡ Χρεωκοπία» ἐπανηγύρισε θριαμβευτικὴν παρέλασιν ἐπὶ τῶν σκηνῶν ὁλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Καὶ ὅμως φιλολογικῶς ὁ Βγιόρνσον δὲν ἐκέρδησε διὰ τοῦ ἔργου τούτου τίποτε, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ κατεῖχεν ἤδη. Ὅτε ἐξέδιδε τὰ πρῶτά του ποιήματα, ἡ ποιητικὴ αὐτοῦ ἀνάπτυξις εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἔσχατον αὐτῆς τέρμα, οὐδὲν δὲ τῶν μεταγενεστέρων αὐτοῦ ἔργων ὑπερτερεῖ ἐκεῖνα κατὰ τὴν ὕλην ἢ κατὰ τὸ εἶδος. Ἄλλως τε ὁ Βγιόρνσον εἶνε διηγηματογράφος καὶ λυρικὸς μᾶλλον ποιητὴς ἢ δραματικός.

Τοὐναντίον ἡ δραματικὴ πρὸ πάντων μεγαλοφυΐα τοῦ Ἴβσεν ἀνεπτύχθη βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ὡς ἀληθὴς μεγαλοφυΐα. Ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡ ἀξία τῶν ἔργων αὐτοῦ προέβη αὐξανομένη μετὰ τοῦ ἀριθμοῦ των. Ἐν τῷ ἱστορικῷ δράματι τὴν ὑψίστην αὐτῆς περιωπὴν ἀντιπροσωπεύουσιν «Ὁ ἀνταγωνισταὶ περὶ τῆς βασιλείας», (Kongsaemnerne) δρᾶμα, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον ὁ ποιητὴς ἀνέπτυξεν ἅπασαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν. Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἀντιθέσας ὁ Ἴβσεν τὸν ἐπὶ τοῦ δι-

[1] Ἴδε σελ. 153

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΡΩΜΟΥΝΙΑΣ ΕΝ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙΩ ΤΗΣ

καίου αὐτοῦ στηριζόμενον βασιλέα Χάκον, ὅστις δυνάμει τῆς «βασιλικῆς ἰδέας» νὰ συναγάγῃ τὸ νορβηγικὸν ἔθνος εἰς ἕν, ἐμμένει ἀμετάτρεπτος ἐν τῇ ἑαυτοῦ πορείᾳ — τοῦτον, λέγω, ἀντιθέσας εἰς τὸν πάντοτε πρὸς ἑαυτὸν δυσπιστοῦντα δοῦκα Σκοῦλεν, διέγραψε δύο μεθ' ὑψίστης ψυχολογικῆς λεπτότητος ἐπεξειργασμένας εἰκόνας, αἱ ὁποῖαι, διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας ἀντιθέσεώς των, ἀκαταμάχητον ἐμποιοῦσι ποιητικὸν θέλγητρον. Ἀλλὰ καὶ τὰ δευτερεύοντα τοῦ δράματος πρόσωπα, προσφυῶς διαγεγραμμένα, συνεισφέρουσι τὸ καθ' ἑαυτὰ πρὸς τὴν τελείωσιν τῆς πρὸ ἡμῶν ἐξελισσομένης μεγαλοπρεποῦς εἰκόνος.

Ἤδη ὅμως πρὶν ἢ δημοσιεύσῃ τὸ δρᾶμα τοῦτο εἶχεν εἰσέλθει ὁ Ἴβσεν διὰ τῆς «Κωμῳδίας τοῦ Ἔρωτος» εἰς νέαν χώραν, τὴν τοῦ φιλοσοφοῦντος σατυρικοῦ δράματος, ἐν ᾧ ἡ μεγαλοφυία του φαίνεται τὰ μάλιστα ἡδέως διατρίβουσα, καὶ ἐν ᾧ μετὰ δηκτικῶν σκωμμάτων, συγχρόνως ὅμως μετὰ τῆς βαθυτάτης σπουδαιότητος ἐλέγχει τὰ κοινωνικὰ ζητήματα τοῦ ἐνεστῶτος. Τὴν κεντρικὴν ἰδέαν τοῦ δράματος τούτου ἀποτελεῖ ὁ θεσμὸς τοῦ συνοικεσίου ἀπὸ τοῦ ὁποίου, καθὼς συνάπτεται σήμερον, ἐλλείπει ἡ ἐλευθερία, ὁ ἔρως καὶ ἡ εὐτυχία. Ἀμειλίκτως δὲ καυτηριάζει ὁ Ἴβσεν ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοῦ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ὑποχρεωτικὴν προσποίησιν ἀγαθῶν ἄλλως ἀνθρώπων, οἵτινες, ὑποκύψαντες ἅπαξ εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ κατ' ἔθος γάμου, ὑποκρίνονται κατόπιν εὐτυχίαν, ἣν ἀπέβαλον ἤδη καθ' ἣν στιγμὴν ἐπώλουν τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν εἰς τὸ συμφέρον.

«Ψεύδονται καθ' ἑαυτῶν καὶ ψεύδονται πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους· τὸ δὲ ψεῦδος αὐτῶν περιφέρεται ἀνὰ τὰς ὁδούς, χωρίς τις νὰ τὸ μέμφεται. Εἶνε ναυαγοί, καὶ ὅμως φαίνονται πρὸς ἑαυτοὺς ὡς Κροῖσοι ἐν τῇ εὐτυχίᾳ. Ἐξώρισαν ἑαυτοὺς τοῦ Παραδείσου — ἐβυθίσθησαν μέχρι τῶν ὤτων ἐντὸς τοῦ θειαρίου τῆς Κολάσεως, καὶ ὅμως ἕκαστος ἀσμένως αὐτοκαλεῖται ἱππότης τῆς Ἐδὲμ καὶ δὲν ἀφίνει τὸ μειδίαμά του ἀπὸ τὰ χείλη.

Ο ΓΕΡΩΝ ΜΟΥΣΙΚΟΣ

Προβάλλει ὅμως ἐπερχόμενος ὁ Βεελζεβούλ, μὲ κέρατα, μὲ ἵππειον πόδα, χλευαστικῶς ὀρυόμενος ; Τότε καθεὶς ὠθεῖ τὸν πλησίον διὰ τοῦ ἀγκῶνος : Ἔ, σύ ! Ἀποκαλύψου ! Διότι, βλέπεις ἐκεῖ ; Ἔρχεται ὁ Κύριος».

Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ἀνήκουσιν ἐκ τῶν προγενεστέρων καὶ τὰ δύο σπουδαιότατα αὐτοῦ ἔργα : «Brand» καὶ «Per Gynt», ἔξοχα τόσον διὰ τὴν ἀφθονίαν ἀδρῶν νοημάτων, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἀριστοτεχνικὴν τοῦ εἴδους χρῆσιν. Ἀμφότερα ταῦτα εἶνε γεγραμμένα εἰς ἐξαιρέτους ἁρμονικοὺς καὶ χαρακτηριστικοὺς στίχους. Τοὐναντίον πεζὰ εἶνε : «Ὁ Σύνδεσμος τῶν Νεανιῶν» καὶ «Τὰ στηρίγματα τῆς Κοινωνίας». Διὰ τῶν ἔργων τούτων ὁ ποιητὴς τρέπεται ἐναντίον τῶν συγχρόνων καὶ τῶν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ κακῶς κειμένων, καταστηλιτεύων πανταχοῦ ἔνθα εὑρίσκει τὴν κενότητα καὶ τὸ ψεῦδος μετ' ἀγανακτήσεως, αἱ ἰσχυραὶ τῆς ὁποίας ἐκρήξεις, χωρὶς νὰ στεροῦνται ποτε τοῦ κωμικοῦ ἤθους, βλάπτουσιν ἐνίοτε τὴν καθαρῶς ποιητικὴν ἐντύπωσιν.

Ὁ Ἴβσεν τὸ ποιητικὸν αὐτοῦ στάδιον τὸ ἐνεκαίνισε διὰ τῆς καλλιεργείας τοῦ κατ' ἰδέαν καλοῦ ἐν τῇ τέχνῃ. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου συνεδέθη τόσον στενῶς πρὸς τὴν πραγματικότητα, ὥστε τὰ νεώτερά του ἔργα ἀντιπροσωπεύουσιν ἀποκλειστικῶς μόνον τὴν κατὰ φύσιν ἀλήθειαν. Καταπλήττει ἐν τοῖς δράμασιν αὐτοῦ τὸ ἁπλοῦν καὶ ὁμοιάληθες καὶ φυσικὸν πάντων τῶν στοιχείων. Οἱ ἥρωές του εἶνε συνήθως ἱερεῖς, ἐπαρχιακοὶ σύμβουλοι, γυναῖκες οἰκονόμοι, χωρικοὶ καὶ ἀγρόται, περιωρισμένον διάγοντες βίον καὶ λαλοῦντες ἕκαστος τὴν γλῶσσαν τῆς εἰς ἣν ἀνήκει τάξεως, χωρὶς νὰ σκοτίζεται πολὺ περὶ τοῦ δημοσίου. Φαίνονται μάλιστα ὅτι λησμονοῦσι τὴν παρουσίαν τῶν θεατῶν καὶ δὲν σκέπτονται νὰ κατασκευάσουν λέξεις, δι' ὧν νὰ τοὺς θαμβώσουν ἢ νὰ τοὺς κινήσουν εἰς γέλωτα. Ἀπὸ τῶν σκηνῶν τοῦ Νορβηγοῦ δραματογράφου ἐλλείπει πᾶν τὸ ἐπίπλαστον καὶ ἐψιμυθιωμένον. Ἡ ἐξοχωτέρα κατὰ τὸ πάθος δραματικὴ πρᾶξις συνεξελίσσεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας οἱονεὶ συνυφασμένη μετὰ τῶν στερεοτύπων βιωτικῶν μικρολογημάτων. Ὅση δήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ ἐξ αὐτῆς συγκίνησις ἢ τὸ ἐνδιαφέρον, ἡ πορεία της οὐδόλως ἐμποδίζει τὰ δρῶντα πρόσωπα νὰ πίωσι τὸ τέιον, ἢ νὰ καθίσωσιν εἰς δεῖπνον ἐπιστάσης τῆς τεταγμένης ὥρας.

Ἐν τῷ «Οἴκῳ τῆς Κούκλας» νεαρὰ μήτηρ ἡ Νώρα εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον φορτωμένη μὲ *ψουνίδια*, ἀφοῦ εἶνε παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Μετ' ὀλίγον τὴν βλέπετε νὰ παίζῃ μὲ τὰ τέκνα της, νὰ κρύπτεται ὑπὸ τὴν τράπεζαν, νὰ γελᾷ, νὰ τραγουδῇ, ὡς ἐὰν ἦτο ἀληθὴς μήτηρ, μόνη μετὰ τῶν τέκνων της ἐντὸς τοῦ κλειστοῦ οἴκου, οὐδόλως φροντίζουσα περὶ τῶν ἑκατοντάδων θεατῶν, οἱ ὁποῖοι τὴν βλέπουν. Καὶ ὅμως ἡ τόσον ἀνύποπτος καὶ χαριεστάτη αὕτη κορασὶς μᾶλλον ἢ γυνὴ χωρεῖ πρὸς τραγικώτατον τέλος : Εἰς τὸν σύζυγόν της ἐπεδόθη ἐπιστολή, ἡ ὁποία μέλλει ν' ἀνοιχθῇ μετὰ τόσας ὥρας, καὶ τῆς ὁποίας τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε ἀναποφεύκτως καταστρεπτικόν. Ἐκίνησε πάντα λίθον νὰ τὸ ἀποτρέψῃ, πλὴν εἰς μάτην. Καὶ δὲν τῇ μένει λοιπὸν ἄλλο, εἰ μὴ ν' ἀποθάνῃ ἅμα τῇ παρελεύσει τῆς προθεσμίας. «Νὰ μὴ τὸν ἐπανίδῃ ποτὲ πλέον, τὸν σύζυγόν της, ποτέ, ποτέ, ποτέ ! Καὶ τὰ παιδάκια της, νὰ μὴ τὰ ἐπανίδῃ ποτὲ πλέον, καὶ αὐτὰ ποτέ ! Ἄχ ! αὐτὸ τὸ χιονόψυχρο νερό, τὸ μαῦρο ! Ὤ, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα... αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δίχως βυθόν... Ἄχ ! ἐὰν παρήρχετο μόνον !...»

Ἀλλ' ὀφείλει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν χορὸν ἡ Νώρα, νὰ χορεύσῃ μίαν *ταραντέλλαν*. Καὶ τὴν χορεύει μεθ' ὁπόσης ἀπελπιστικῆς εὐθυμίας, ὡς ἄνθρωπος μέλλων ὁσονούπω ν' ἀποθάνῃ !... Παρατηρεῖ τὸ ὡρολόγιόν της—εἶνε πέντε μετὰ μεσημβρίαν. Μέχρι τοῦ μεσονυκτίου ἑπτὰ ὧραι ἀκόμη. Ἔπειτα, ἀκόμη εἰκοσιτέσσαρες μέχρι τοῦ προσεχοῦς μεσονυκτίου... «Εἰκοσιτέσσαρες καὶ ἑπτά ! ἔχω τριάκοντα καὶ μίαν ὥραν νὰ ζήσω !»

Ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν καλεῖ ὁ σύζυγός της, ὅστις δὲν πρέπει νὰ ὑποπτευθῇ τίποτε.

«Μὰ τί γίνεται λοιπὸν τὸ κορυδαλάκι ; — Νά το !» ἀποκρίνεται ἐκείνη πίπτουσα εἰς τας ἀγκάλας του, ὅλη μειδίαμα !...

Οὕτω κλείουσιν αἱ σκηναὶ τῶν δραμάτων τοῦ Ἴβσεν : Ἡ ρρικίασις, ἡ ἀγωνία, ἡ κατάπληξις ἐν μέσῳ κοινῶν πραγμάτων — ἰδοὺ κυρίως ἡ ἐντύπωσις, ἣν παράγει τὸ θέατρόν του. Καὶ ἐν τούτῳ κεῖται ἡ ἀπαράμιλλος τοῦ Νορβηγοῦ πρωτοτυπία.

Ὡς πρὸς τὴν διασκευὴν τῶν σκηνῶν αὕτη οὐδέποτε παριστᾷ ἐπιβλητικὰς σκηνογραφίας. Κοιναὶ οἰκίαι, ἐν αἷς λειτουργεῖ ἀπροσκόπτως ὁ φυσικὸς τῆς χώρας βίος, ἀληθῆ *ἐσωτερικὰ* τῆς ζωγραφικῆς τῶν Κάτω Χωρῶν — ἰδοὺ αἱ σκηναί του. Ζωγραφῶν αὐτὸς ὅ,τι βλέπει κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Ματούς, ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς εἰκόνας ἐραμίλλους πρὸς τὰς τῶν παλαιῶν διδασκάλων τῆς Φλαμανδίας.

Ὅ,τι ὅμως βλέπει ὁ Ἴβσεν τὸ βλέπει πολὺ διαρόρως τῶν σημερινῶν δραματογράφων. Ὡς ἄλλος Σαικσπῆρος ἐτάζει τὴν ζωὴν ἀφ' ὑψηλῆς περιωπῆς καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἐξέλιξιν ἀπὸ τοῦ λίκνου μέχρι τοῦ φερέτρου, τοῦθ' ὅπερ ἐπενδύει τὰ δράματά του μὲ πολὺν φιλοσοφικὸν χαρακτῆρα. Οὐδεὶς διεισέδυσεν εἰς τοὺς νεφροὺς καὶ τὴν καρδίαν τῆς ἀνθρωπότητος τόσον βαθέως ἀπὸ πολλοῦ, ἀπὸ λίαν πολλοῦ χρόνου. Πόσον εἶνε βαρυσήμαντοι αἱ ἑξῆς λέξεις, καὶ σχεδὸν πάντοτε πικραί : «Ὁ συγχρωτισμὸς πρὸς τὴν μεγάλην σου ψυχὴν ἐξευγενίζει (λέγει τις ἐν τῷ Ῥώσμερσχόλμ) καὶ κατὰ συνέπειαν φρονεῖ τὴν εὐτυχίαν». — «Ὁ Πέτρος Μόντεσγαρδ, λέγει ἄλλος τις, δύναται πᾶν ὅ,τι βούλεται... Καὶ τοῦτο, διότι ὁ Πέτρος Μόντεσγαρδ οὐδέποτε βούλεται πλέον ἀπὸ ὅ,τι δύναται. Ὁ Πέτρος Μόντεσγαρδ εἶνε ἱκανὸς νὰ ζήσῃ ἄνευ τινὸς ἰδανικοῦ, καὶ ἐν τούτῳ κεῖται ὅλον τὸ μυστήριον τῆς νίκης, ἐν τούτῳ ὁ κολοφὼν τῆς σοφίας εἰς τὸν κόσμον τοῦτον !»

Τοιουτοτρόπως προάγει τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ ὁ Ἴβσεν ἀποκαλύπτων διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ νέας ἀρχὰς τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπινα φιλοσοφίας, ἐφάμιλλος τοῦ Σαίκσπηρ ὡς πρὸς τοῦτο. Ἡ τελευταία λέξις τῆς φιλοσοφίας ταύτης εἶνε : Μὴ παῦε δρῶν· ἀπελευθερώσου τῶν προλήψεων· ἀγωνίζου, καὶ πρὸ πάντων πρᾶττε συμφώνως πρὸς τὰς πεποιθήσεις σου. Δὲν ὑπάρχει ἀληθῶς θανάσιμον ἁμάρτημα εἰμὴ μόνον ἕν, τὸ ψεῦδος. Τὸ δὲ μάλιστα θανάσιμον ἁμάρτημα εἶνε τὸ ψεῦδος, ὅπερ ψεύδεταί τις πρὸς αὐτὸν τὸν ἑαυτόν του.

Καὶ ταῦτα κηρύττει ὁ ποιητὴς οὐχὶ ἐπαναστατῶν κατὰ τῶν ἀρχῶν τῆς ἠθικῆς, οὐδὲ συγχωρῶν εἰς τὰ πάθη τὴν ἀξίωσιν τοῦ νὰ τεθῶσιν ὑπεράνω τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ νόμου. Τοὐναντίον, ἀληθὴς *πουριτανὸς* ὁ Ἴβσεν δουλεύει ἥκιστα πάντων ἀνθρώπων εἰς τὴν σαρκικὴν ἡδυπάθειαν. Ἡ δὲ φιλοσοφία του δὲν ἀποτείνεται εἰμὴ πρὸς τὴν κρίσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν βούλησιν. «Ἐὰν πιστεύῃς, λέγει, πρᾶττε συμφώνως πρὸς τὴν πίστιν σου· καὶ τοῦτο μέχρι τοῦ τέλους, μέχρι τοῦ μαρτυρίου καὶ τοῦ θανάτου. Ὄχι ὅμως ἡμιτελῆ πίστιν· ὄχι τύπους παθητικῶς παραδεδεγμένους. Κατάστησον σεαυτὸν σύμφωνον πρὸς σὲ αὐτόν, καὶ ἔσο πρῶτον καὶ κυρίως *πρόσωπον*».

Διδασκαλία ἀτελὴς — ὅπως τὴν ὀνομάζει ὁ Δεζαρδὲν — ἀνδρώδης ὅμως καὶ καλὴ διὰ νὰ τὴν ἐνωτισθῶσιν αἱ σύγχρονοι γενεαί, τῶν ὁποίων τὸ πνεῦμα τυγχάνει ἀρκούντως ὑψηλὸν σήμερον, τῶν ὁποίων ὅμως αἱ πράξεις δὲν ὑψώθησαν ἀκόμη, ὡς ὤφειλον, μέχρι τῆς περιωπῆς τοῦ πνεύματος τούτου. Ἄλλως τε ὁ Ἴβσεν τὸ ὁμολογεῖ αὐτός, ὅτι καινὰ εἰσηγεῖται δαιμόνια : «Ὁ ἐδικός μου ὁ Θεός, λέγει, εἶνε Θεὸς νέος, ἔχων μυελὸν ἐντὸς τῶν ὀστῶν του».

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ[1]

Οἱ ἰδιωτικοὶ χοροί. — Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος. — Ἡ Βασίλισσα Ὄλγα. — Ὁ Βασιλικὸς χορός. — Ὁ ὑπασπιστὴς Χατζηπέτρος.

Ἡ Αὐλὴ δίδει, κατὰ μέσον ὅρον, δύο ἢ τρεῖς χοροὺς κατ' ἔτος. Εὑρίσκει τις ἐκεῖ σχεδὸν τὰ ἴδια πρόσωπα, ὅσα καὶ εἰς τοὺς ἰδιωτικοὺς χορούς. Βλέπεις μόνον πλείονας ἀξιωματικούς. Οἱ πλουτοῦντες τραπεζῖται ὑπερορῶσι συνήθως τὸν στρατόν, διότι εἶνε πτωχός, καὶ πολλαὶ κόραι δὲν τρέφουσι θαυμασμὸν πρὸς τὴν στολήν, εἰμὴ ἂν τὰ θυλάκια τοῦ ἀξιωματικοῦ εἶνε φουσκωμένα μὲ ἀρκετὰ τάλληρα. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς Γεώργιος φρονεῖ ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ φέρειν ξίφος εἶνε ἡ πρώτη τοῦ κόσμου εὐγένεια.

Γουλλιέλμος, ὁ βασιλόπαις τῆς Δανίας, ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων τῇ 6 Ἰουνίου 1863, ὑπὸ τὸ ὄνομα Γεώργιος Α', εἶχε τὴν εὐφυΐαν πρὸς ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ ἐπιτυχίαις, νὰ βασιλεύσῃ, ἄνευ πολλῶν δυσχερειῶν, ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος καὶ πλέον. Εἶνε ἀνὴρ νοήμων, μὲ ἁπλοῦς τρόπους, εὐπρόσιτος, καὶ ὅστις εὗρε τὸ μέσον νὰ εἶνε συνταγματικώτερος καὶ αὐτῶν τῶν φίλων τῆς ἰσότητος δημοκρατικῶν, ὧν διευθύνει εἰρηνικῶς τὰς τύχας. Θὰ ἦτο ἴσως πολὺ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀρέσκει καθ' ὅλα εἰς τοὺς ὑπηκόους του, οἵτινες εὐχαριστοῦνται δυσκολώτερον παρὰ ἡ πλέον ἰδιότροπος τῶν ὡραίων γυναικῶν. Ἀλλὰ κατώρθωσε νὰ μὴ τοὺς ἀπαρέσῃ παραπολὺ καὶ τοῦτο εἶνε ἤδη ὄχι ὀλίγον.

Ἄλλως οἱ Ἕλληνες θὰ εἶχον ἄδικον νὰ παραπονοῦνται. Ὁ βασιλεὺς οὗτος, χωρὶς νὰ κηρύξῃ ποτὲ πόλεμον, ἔλαβε καὶ διετήρησε πλείονα ἐδάφη ἢ πολλοὶ περιώνυμοι κατακτηταί. Ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ αἰσίους οἰωνούς· ἐπιβιβαζόμενος εἰς τὴν προκυμαίαν τοῦ Πειραιῶς, ἔφερεν εἰς τὴν ἀποσκευήν του τὸ ἔγγραφον δι' οὗ ἡ μεγάλη Βρεττανία παρητεῖτο πᾶν δικαίωμα ἐπὶ τῆς Ἑπτανήσου· ἀληθῶς ἡγεμονικὸν δῶρον. Κατὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασίν του, ἡ ἔκτασις τῆς Ἑλλάδος δὲν ὑπερέβαινε τὰ 47,500 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα. Διὰ τῆς προσαρτήσεως τῶν Ἰονίων νήσων, τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ διαμερίσματος τῆς Ἄρτης ἐν Ἠπείρῳ, ἔχει νῦν ἔκτασιν 63,600 χιλιομέτρων. Ἡ Ἑλλὰς δὲν κατέχει πλέον τὴν τελευταίαν τάξιν μεταξὺ τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Εἶνε μεγαλειτέρα τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὁλλανδίας ἡνωμένων. Ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ ὁ αἴτιος παρομοίων εὐεργεσιῶν μονάρχης θὰ ἦτο δημοτικώτατος. Ἐν Ἑλλάδι ταῦτα ἀρκοῦσι μόνον διὰ νὰ εἶνε σεβαστὸς καὶ νὰ ἐπιδοκιμάζεται. Ὅταν ὁ βασιλεὺς Γεώργιος διέρχεται τὴν ὁδὸν τὸν χαιρετῶσι πάντες ἀνεξαιρέτως.

Ὡς σύμβολόν του ἔλαβεν, ὅταν κατῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, μετὰ τῆς πρεσβείας τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν, ἥτις μετέβη πρὸς ἀναζήτησίν του εἰς Κοπενάγην, τὸ ὡραῖον τοῦτο ἀξίωμα : «Ἰσχύς μου ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ.» Ὁ λαὸς οὗτος, ὅστις ἐπὶ Ὄθωνος τοσάκις ἤλλαξεν ὑπουργεῖα καὶ τοσάκις ἐπανέστη, ἐπὶ Γεωργίου ἠρκέσθη εἰς τινας ὀχλαγωγίας, καθ' ἃς ἐθραύσθησαν μόνον ὕαλοι. «Θέλω, ἔλεγεν ὁ νεαρὸς ἡγεμονόπαις, ἐν τῷ πρώτῳ πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῆς χώρας διαγγέλματί του, νὰ καταστήσω τὴν Ἑλλάδα πρότυπον βασιλείου ἐν

[1] Ἴδε σελ. 161

τῇ Ἀνατολῇ». Ἐρύλαξε τὸν λόγον του. Ἡ ἀσφάλεια εἰς τὸ κράτος εἶνε ἀπόλυτος. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἐξασκοῦσι πλέον τὴν λῃστείαν εἰμὴ εἰς ξένας χώρας, καὶ οἱ διάφοροι ὑπουργοί, οἵτινες ἐβοήθησαν ἀλληλοδιαδόχως τὸν Βασιλέα Γεώργιον εἰς τὰ συμβούλια τῆς Κυβερνήσεως, ποτὲ δὲν εἶχαν τὴν ἀδεξιότητα νὰ περιπλεχθῶσι μ' ἕνα Πατσίφικον ἢ μ' ἕνα Σαδούρ.

Γεώργιος ὁ Α' ἐννόησε καλῶς τὴν ψυχὴν τῶν ὑπηκόων του. Εἰξεύρει ὅτι οἱ Ἕλληνες, μὲ ὅλας τὰς χειρονομίας των καὶ τὴν ῥητορικήν των, δὲν ἐνθουσιῶσιν εὐκόλως, καὶ ὅτι τὸ γένος τοῦτο τὸ διαδηλωτικὸν καὶ στωμύλον ἔχει κατὰ βάθος γαλήνιον καὶ ἀτάραχον λογισμόν· ὅτι, παρὰ τὰς ἐπιφάσεις, ἡ διανοητικὴ ἰσορροπία του σπανίως χαλαροῦται ἀπὸ τὴν ἔκστασιν· ὅτι τὸ θορυβῶδες φλέγμα του εἶνε ἀδιατάρακτον, καὶ ὅτι τέλος οἱ βιαιοπαθεῖς ῥήτορες τῶν ἀθηναϊκῶν καφενείων εἶνε μᾶλλον συζητηταὶ ἢ λυρικοὶ ποιηταί. Μετὰ σπανίας ὀξυδερκείας ἐσυλλογίσθη ὅτι σκληρὸν θὰ ἦτο νὰ προσβάλῃ διὰ δαπανηρᾶς ἄλλως πομπῆς τὴν ἀγαθὴν γνώμην ἣν ἔχουσι περὶ ἑαυτῶν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἰσότητα πάθος των. Περιπλέον, ὅτε παρετήρησεν, ἐν τῇ πληθύϊ, ἥτις τὸν ἀνευφήμει ὑπὸ τὰ παράθυρα τῶν ἀνακτόρων, τοὺς Σπαρτιάτας ποιμένας, οἵτινες περιτυλίσσονται ὑπερηφάνως εἰς τοὺς τριχωτοὺς μανδύας των, ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν ὅτι δὲν θὰ γείνῃ ποτὲ μεγαλοπρεπέστερος τῶν ἀπογόνων ἐκείνων τοῦ Ἀγησιλάου. Τούτου ἕνεκα, ὅταν ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν πρωτεύουσάν του, μετὰ τὰ ἐτήσια ταξείδια ὅσα κάμνει εἰς τὰς αὐλὰς τῆς Εὐρώπης, λαμβάνει πάντοτε τὴν φροντίδα νὰ τηλεγραφῇ ἐκ Κορίνθου εἰς τὸν πρωθυπουργόν του, ὅπως ἀπαλλάξῃ τὸ πυροβολικὸν τοῦ κόπου τῶν ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ προβλεπομένων ἑκατὸν καὶ ἑνὸς κανονιοβολισμῶν. Μόνον, ὅταν δεήσῃ ν' ἀκουσθῇ ἡ φωνή του ἐν μέσῳ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐκείνης συναυλίας, ἥτις καλύπτει ἀσμένως τὰς φωνὰς τῶν ἀσθενῶν, ἠξεύρει νὰ εὑρίσκῃ τοὺς προσφυεῖς λόγους, οἵτινες ἀροπλίζουσι τὴν δυσμένειαν, ἢ τοὺς ἀξιοπρεπεῖς λόγους, οἵτινες στομώνουσι τὴν ὕβριν τῶν νεοπλούτων.

Ἐν συνόψει, διὰ τῆς φρονίμου διαγωγῆς του, τῆς μετριοπαθείας του, καὶ μικρᾶς δόσεως ὑπομειδιῶντος σκεπτικισμοῦ, σώζοντος αὐτὸν ἀπὸ τῆς εἰρωνείας τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες μισοῦσι τὴν ὑπερβολὴν καὶ ὅταν περὶ φιλελληνισμοῦ πρόκηται, ὁ ἀνὴρ μὲ τὸν ξανθὸν μύστακα καὶ μὲ τοὺς γλαυκοὺς ὀφθαλμοὺς, διηύθυνε καλῶς τὰς ὑποθέσεις τῶν μελαγχροινῶν ἐκείνων ἀνδρῶν μὲ τοὺς ζωηροτάτους ὀφθαλμούς, οἵτινες ἐνεπιστεύθησαν αὐτῷ. Χρόνον μὲ τὸν χρόνον, ηὔξησε τὴν ἐπιρροήν του, καὶ ἔχει τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ τὴν ἐπεκτείνῃ ἀκόμη. Δὲν ἔχει διὰ τίποτε νὰ φθονήσῃ τοὺς γείτονάς του. Κάρολος ὁ βασιλεὺς τῆς Ῥωμουνίας, καίτοι συνετὸς λίαν, συχνὰ εὑρίσκεται ἠναγκασμένος νὰ καταστέλλῃ βιαίας ταραχάς. Ὁ Σέρβος προκαλεῖ μάχην μὲ τὸν Βούλγαρον, διαπληκτίζεται μὲ τὴν γυναῖκά του, καὶ τέλος ἀφήνει τὰς ἡνίας τοῦ Κράτους, ὅπως ἔλθῃ νὰ διαγκωνίσῃ εἰς τὰς λέσχας τοῦ βουλβάρτου τοὺς βασιλεῖς ἐν ἐξορίᾳ διασκεδάζοντας. Ὁ Βούλγαρος καταπολεμεῖ τὸν Σέρβον, ἀλλ' ἀνακαλεῖται ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας ὡς ἁπλοῦς νομάρχης. Ἄλλος Βούλγαρος ἐπέρχεται, ὅστις δημηγορεῖ, τουφεκίζει, ἐξορίζει, χωρὶς ἡ κυριαρχία του ν' ἀναγνωρισθῇ, ὦ τῆς ἐσχάτης ἀτυχίας! μήτε ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῆς Γόθας. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων ἀνάσσει εἰρηνικῶς τοῦ λαοῦ του, ἱδρύει δυναστείαν, ἀσφαλίζει τὸ μέλλον τῆς φυλῆς του, καὶ περιβάλλει τὸν θρόνον του διὰ ῥωμαλέας καὶ ἐρασμίας οἰκογενείας, ἥτις, διὰ τῆς πολλῆς προσηνείας της, κατώρθωσε νὰ γείνῃ ἀσπαστὴ εἰς τὰ ἐξημερωθέντα παλληκάρια.

Ὀλίγαι βασίλισσαι ὑπάρχουν ἀγαπητότεραι καὶ σεβαστότεραι τῆς βασιλίσσης Ὄλγας. Ἡ εὐποιία της εἶνε τόσον θελκτικὴ καὶ χαρίεσσα, ὅσον καὶ ἡ καλλονή της· ὅσας ὥρας δὲν ἀφιεροῖ εἰς τὰ τέκνα της καὶ εἰς τὰ χρέη τῆς περιωπῆς της, τὰς δίδει χωρὶς νὰ μετρῇ εἰς τοὺς πτωχούς. Ὁ *Εὐαγγελισμός*, τὸ ὡραιότατον τῶν Ἀθηνῶν νοσοκομεῖον, εἶνε ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασίαν της. Τὸ ἐπεσκέπτετο συχνά, εἰς αἰσιωτέρους χρόνους, μετὰ τῆς πρεσβυτέρας θυγατρός της, τῆς ἡγεμονίδος Ἀλεξάνδρας, καὶ βλέπων τις αὐτὰς ἐπιστρεφούσας τὸ ἑσπέρας, τόσον εὐθύμους καὶ ὁμοιοτάτας ἀλλήλαις, δὲν ἤξευρε τίς τῶν δύο ἦτο ἡ νεωτέρα.

Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων ἀγαπῶντες τὸν οἰκογενειακὸν βίον, εἶνε συνάμα λίαν κοινωνικοὶ καὶ φιλόξενοι. Μία τῶν μεγίστων τέρψεών των εἶνε νὰ καταβαίνωσι κατὰ Κυριακὴν μετὰ τῶν φίλων εἰς μικρὸν ἐξοχικὸν περίπτερον, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Πειραιῶς, ἐγγὺς τοῦ τάφου τοῦ Θεμιστοκλέους. Ὅταν ἡ βασιλικὴ λέμβος, φέρουσα εἰς τὴν πρύμνην τὴν κυανῆν σημαίαν μὲ τὸν λευκὸν σταυρόν, διαπλέῃ τὸν λιμένα, τὰ ἀγγλικὰ πλοῖα παρατάσσουσιν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοὺς κοκκινοφορεμένους πεζοναύτας των μὲ τὰ λευκὰ κράνη, τὰ γαλλικὰ πλοῖα σαλπίζουσι, καὶ αἱ μουσικαὶ ἀνακρούουσι δανικόν τινα ἦχον προσφιλῆ εἰς τὸν βασιλέα.

Οἱ χοροὶ τοῦ παλατίου διωργανίζοντο ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπὸ τοῦ περιφήμου συνταγματάρχου Εὐθυμίου Χατζηπέτρου, ὑπασπιστοῦ τῆς Μεγαλειότητός του, γνωστοῦ εἰς τὸ βουλβάρτον τῶν Ἰταλῶν ὅσον καὶ εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου. Ἦτο υἱὸς τοῦ Χατζηπέτρου ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τὰς παραδόξους περιπετείας διηγήθη μεγαλοποιήσας αὐτὰς ὀλίγον ὁ Ἐδμόνδος Ἀμπού. Ὁ ἀτυχὴς συνταγματάρχης ἀπέθανε πρὸ μικροῦ, καὶ ὅλοι ἐν Ἑλλάδι, ἐκτὸς ἐκείνων οἵτινες ἐπεθύμουν τὴν θέσιν του, τὸν ἐλυπήθησαν εἰλικρινῶς. Ἦτο πολὺ εὔθυμος, πολὺ ἐλκυστικός, πολὺ καλόκαρδος, μὲ ὅλον τὸν τρομερὸν μύστακά του. Ἀπὸ δεκαετίας ἔκαμνεν ὅλους νὰ χορεύωσιν, ἀπὸ τῶν μεγαλοσταύρων τοῦ τάγματος τοῦ Σωτῆρος μέχρι τῶν νέων ὑπεραρίθμων τῆς διευθύνσεως τῆς ἀστυνομίας. Τοῦ ἔγραφαν, τὸν ἐσταματοῦσαν εἰς τὸν δρόμον διὰ νὰ τοῦ ζητήσωσιν ἓν προσκλητήριον. Δὲν ἠρνεῖτο ποτέ, καὶ σχεδὸν πάντοτε ἔστελλε τὸ προσκλητήριον.

Ὀλίγας ὥρας πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν κεκλημένων διέτρεχε, τῆς μεγάλης σπάθης του συρομένης, τὰς αἰθούσας, τὸ καπνιστήριον, τὸ κυλικεῖον. Ὅταν παρετήρει ὅτι ὅλα ἦσαν ἐν τάξει, ἀφοῦ εἶχε παρατάξει ὡς εἰς μάχην ἐν τῷ περιστύῳ τὴν ἑνωμοτίαν τῶν εὐζώνων, τὴν ἐπιφορτισμένην ν' ἀποδίδῃ τὰς τιμάς, καὶ εἶχε δώσει εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ὀρχήστρας ὅλας τὰς ὁδηγίας του, ἐπερίμενε μὲ τὴν συνείδησιν ἥσυχον. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἤρχοντο ὁμάδες, ἄφηναν τὰ σκεπάσματά των εἰς χεῖρας κυανοστόλων θεραπόντων, καὶ εἰσήρχοντο εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν μὲ βάδισμα τὸ ὁποῖον ἐδείκνυε συνάμα σέβας τι διὰ τὸν οἰκοδεσπότην, καὶ τὴν φυσικὴν ἐκείνην ὑπερηφάνειαν ἥτις κάμνει τὸν Ἕλληνα νὰ πιστεύσῃ, ὅτι εἶνε εἰς τὴν οἰκίαν του ὅταν εἶνε εἰς τοῦ βασιλέως του. Ἀλλόκοτον ἔθος ἀπαιτεῖ ἵνα, μέχρι τῆς ἀφίξεως τῆς αὐλῆς, αἱ γυναῖκες ἵστανται ἔνθεν, οἱ δὲ ἄνδρες ἐκεῖθεν. Πλὴν τοῦ ἐθίμου τούτου, τίποτε εἰς τὰς οἰκογενειακὰς ταύτας ἑορτὰς δὲν ἀναμιμνήσκει τὴν γερμανικὴν ἐθιμοταξίαν, τοὺς ἀλλοκότους κλειδούχους καὶ τὰς ἀρχαϊκὰς ἀμφιέσεις, τὰς προσφιλεῖς εἰς τὸν βασιλέα Ὄθωνα. Τῇδε κακεῖσε, σιδερωμέναι τινὲς φουστανέλλαι, σεβάσμια λείψανα τῶν προγόνων, φαιδρύνουσι τὴν μονοτονίαν τῶν φράκων καὶ τῶν διπλωματικῶν κολλάρων.

Τὴν δεκάτην ὥραν, ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ ἀνακρούει μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν ὀρειχάλκων της τοὺς πρώτους τόνους τοῦ ἐθνικοῦ ὕμνου, καὶ ἡ βασιλικὴ συνοδία εἰσέρχεται, μετὰ φιλοκάλου ἐπισημότητος καὶ ἄνευ στόμφου. Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα χαιρετίζουσι φιλοφρονέστατα τοὺς ξένους των καὶ περιέρχονται τὰς αἰθούσας, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ Διαδόχου, νεανίου ῥωμαλέου καὶ νοήμονος, δημοτικωτάτου παρὰ τοῖς Ἕλλησιν καθόσον μάλιστα καλεῖται Κωνσταντῖνος· ὑπὸ τοῦ βασιλόπαιδος Γεωργίου, ἀξιωματικοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ, στιβαροῦ νεανίου, ὅστις ἐγύρισεν ἤδη τὸν κόσμον, ἐπικληθεὶς ὁ «ἀθλητικὸς πρίγκηψ», διότι κατέβαλε διὰ ῥοπαλισμοῦ τὸν φανατικὸν Ἰάπωνα, ὅστις ἠβουλήθη πέρυσι νὰ φονεύσῃ τὸν Τσάρεβιτς· τέλος, ὑπὸ τοῦ βασιλόπαιδος Νικολάου, κομψοῦ καὶ ἀβροῦ νεανίσκου, φέροντος μετὰ χάριτος τὴν στολὴν τοῦ πυροβολικοῦ.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον, γίνονται ἑτοιμασίαι διὰ τὸ κοτιλλιόν. Αὐτοῦ ἦτο ἄλλοτε ὁ θρίαμβος τοῦ Χατζηπέτρου. Ὁ συνταγματάρχης ἐγκαθίστατο ἐν μέσῳ τῆς μεγάλης αἰθούσης κ' ἐτοποθέτει χορευτρίας καὶ χορευτάς, προσέχων νὰ μὴ γίνεται θόρυβος καὶ νὰ μὴ προσβάλλεται κανενὸς ἡ φιλαυτία. Ἐκρότει τὰς χεῖρας καὶ ἡδυπαθὴς στρόβιλος παρέσυρεν εἰς δίνας τὰ ζεύγη. Ἐνίοτε, ἐν τῇ θέρμῃ τῆς ἡδονῆς, οἱ στροβιλισταὶ ἔχανον τὴν ἰσορροπίαν, ὠλίσθαινον ἐπὶ τοῦ δαπέδου, καὶ οὐχὶ ἅπαξ μαργαρῶδες στῆθος πάλλον ἔπεσεν εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ Χατζηπέτρου. Ὁ συνταγματάρχης οὐδαμῶς συνεκινεῖτο, καὶ παρηγόρει ὅπως ἠδύνατο τὰς ἀνατραπείσας καλλονάς. Ἄλλοτε πάλιν ἀκρατέστεροί τινες διετάραττον τὴν τάξιν τῆς ἑορτῆς, παρεισδύοντες εἰς χώρους ὅπου δὲν εἶχον δικαίωμα. Τότε ὁ συνταγματάρχης ὠργίζετο. Ἤκουέ τις τὴν δυνατὴν φωνήν του ἐν μέσῳ τῶν φράσεων τοῦ Στράους καὶ τοῦ Μέτρα! «Voyons! voyons! τόπον, messieurs, τόπον, mesdames! κάμετε ἡσυχίαν, τί διάβολο! τόπον!...» Ὅλοι ὠπισθοχώρουν ἐκ φόβου· καὶ πάραυτα, καθὼς ὁ καλὸς δράκος τῶν παραμυθιῶν, ὁ συνταγματάρχης ἀνελάμβανεν ὑπὸ τὸν στρημμένον μύστακα, τὸ εὐμενὲς μειδίαμά του.

Ἀγαθὸς συνταγματάρχης! Ἂν καὶ ποτὲ δὲν εἶχεν ἐννοήσει καλὰ τῆς πολιτικῆς τοὺς ὑπολογισμούς, μοὶ φαίνεται ὅτι πολλάκις κατώρθωσε ν' ἀροπλίσῃ ἔχθρας καὶ νὰ λύσῃ δυσχερῆ ζητήματα. Ὅταν ὁ Εὐθύμιος Χατζηπέτρος, παλληκάρι, υἱὸς παλληκαριοῦ, συνταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ, ἀνώτερος ταξιάρχης τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς καὶ πολλῶν ἄλλων ταγμάτων, εἶχε διευθύνει καλῶς τὸ κοτιλλιὸν τῆς Αὐλῆς, αἱ Ἀτθίδες ἦσαν εὐχαριστημέναι, οἱ Ἀθηναῖοι ἐπραύνοντο, ἡ πολιτικὴ ἐσχόλαζεν ἐπ' ὀλίγας ὥρας, καὶ οἱ φιλόσοφοι ἐσυλλογίζοντο ὅτι ὁ εὐγενὴς αὐτὸς λαὸς κάκιστα ἔκαμνε νὰ ἐπιζητῇ τολμήματα καὶ νὰ σφυρηλατῇ μερίμνας, ἀφοῦ τοῦ εἶνε τόσον εὔκολον νὰ εἶνε εὐτυχής.

[Gaston Deschamps].

ΕΚ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΙΛΙΑΔΟΣ

ἣν ἐξέδωκεν ὁ κ. Ἀλ. Πάλλης ἀποσπῶμεν τὸ κάτωθι ἀπόσπασμα, ἐπιφυλάσσοντες πᾶσαν περὶ τοῦ ἔργου κρίσιν εἰς προσεχὲς φύλλον τῆς Ἑστίας. Τὸ ἀπόσπασμα ἐλήφθη ἐκ τοῦ Β, ἐτηρήθη δὲ ἡ ὀρθογραφία τοῦ μεταφραστοῦ. Σ. τ. Ε.

Τότες τοὺς λέει ὁ Νέστορας, ὁ γερο-ἀλογολάτης·
«Ὦ Θέ μου! ἀλήθια σὰν παιδιὰ σ' τὴ συντυγιὰ μιλᾶτε
»ἀθῶα, ποῦ δὲν πιάσανε ποτὲς σπαθὶ σ' τὸ χέρι.
»Κι' οἱ συφωνίες μας λοιπὸν τί θὰ γενοῦν κι' οἱ ὅρκοι
»κι' οἱ ἄδολες δεξὲς σταλιὲς ποῦ μᾶς ἐδίναν θάρρος;
»Φωτιὰ νὰ κάψει τὶς βουλὲς καὶ σκέψες τῶν ἀθρώπων!
»γιατὶ ἄκαρπα μαλώνουμε μὲ λόγια, καὶ μια λύση
»νὰ βροῦμε δὲ μπορέσαμε τόσον καιρὸ ἐδῶπέρα.
»Ἐσύ, Ἀγαμέμνο, ἀλύγιστη μ' ἀπόφαση, σὰν πρῶτα,
»ὁδήγα πάντα τὸ λαό σ' τοὺς φονικοὺς πολέμους,
»κι' ἐκεῖνους ἄσ' τους νὰ χαθοῦν, ἕνα καὶ δύό, ποῦ χώρια
»ἀπ' τὸ στρατὸ βουλήθηκαν σ' τὸ νοῦ τους (ἀπὸ τέτιους
»δὲν ἔχει προκοπὴ) νὰ πᾶν σ' τὸ τόπο τους πρὶν δοῦμε
»ψέμα γιὰ ἀλήθεια θὰ φανεῖ τὸ τάξιμο τοῦ Δία.

»Τί ναὶ μᾶς εἶπ', ἐγὼ θαρρῶ, ἀπ' τὰ οὐράνια ὁ Δίας
»τὴ μέρα ποῦ τὰ γλήγορα καράβια ξεκινοῦσαν,
»σφαγὴ καὶ χάρο φέροντας σ' τοὺς Τρῶες, καὶ δεξιά μας
»ἄστραφτ' ἐκεῖνος καὶ καλὰ μᾶς ἔδειχνε σημάδια.
»Ἂς μὴ βιαζόμαστε λοιπὸν νὰ πᾶμε πίσω σ'τ' Ἄργος,
»πριχοῦ χορτάσουμε κι' ἐμεῖς τῶν Τρώων τὶς γυναῖκες
»κι' ἐγδικηθοῦμε τῆς Λενιοῦς τὶς πίκρες καὶ ξαγρύπνιες.
»Κι' ὅπιος νὰ φύγει βάρθηκε καλὰ καὶ σώνει, ἂς ἔβγει
»νὰ βάλει χέρι σ' τὸ γοργὸ καλόστρωτο καράβι,
»γιὰ νὰ κατέβει ἀργήτερα τῶν ἀλλωνῶν σ' τὸν Ἅδη.
»Μά, ἀφέντη, κρίνε ὀρθὰ κι' ἐσὺ κι' ἀγρίκα καὶ τοὺς ἄλλους,
»κι' ὁ λόγος τώρα ποῦ θὰ πῶ δὲν εἶναι νὰ τὸν ῥίξεις.
»Κατὰ γενιὲς τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ κατὰ ἔθνη σάξ' τους,
»γενιὰ βοήθια σὲ γενιὰ κι' ἔθνος νὰ φέρνει σ' ἔθνος.
»Κι' ἂν ἔτσι κάνεις κι' οἱ λαοὶ σ' ἀκοῦν. θὰ νιώσεις τότες
»πιὸς ἀπ' τοὺς ἀρχηγοὺς κιοτῆς καὶ πιὸς εἶν' ἀντριωμένος,
»καὶ πιὸς ἀπ' τοὺς λαούς· γιατὶ θὰ πολεμᾶνε χώρια·
»θὰ πεῖς κι' ἂν ἀπὸ θεία ὀργὴ τὸ κάστρο δὲν κουρσέβεις,
»ἢ κι' ἀπὸ δείλια τῶν ἀντρῶν καὶ μάχης ἀπειρία.»

Τότες γυρνάει σ' τὸ Νέστορα καὶ λέει ὁ Ἀγαμέμνος·
«Κανεὶς ἀλήθια, γέροντα, σ' τοὺς λόγους δὲ σοῦ βγαίνει.
»Αἴ καὶ νὰ εἶχα, Δία μου κι' ἐσὺ Ἀθηνᾶ κι' Ἀπόλλο,
»καὶ δέκα συβουλάτορες μονάχα νὰν τοῦ μιάζουν!
»Γλήγορα τότες θά' βλεπαν νὰ γονατίσει ἡ Τροία,
»καὶ σκλαβωμένη ἀπ' τὰ βαριὰ νὰ ῥημαχτεῖ σπαθιά μας.
»Μὸν ὁ φουρτουνοκράτης γιὸς μ' ὀργίστηκε τοῦ Κρόνου,
»ποῦ σὲ μαλώματ' ἄκαρπα μὲ ῥίχνει καὶ διγώνες·
»ποῦ γιὰ μιὰ νικ πιαστήκαμε ἐγὼ κι' ὁ Ἀχιλλέας
»μὲ λόγια δυνατά, κι' ἐγὼ πρωτάρχισα τὴν ἔχτρα.
»Μὰ ἂν πάλ' οἱ διὸ μονιάσουμε κάναν καιρό, μιὰ μέρα
»δὲ θεν' ἀργήσει ἡ συφορὰ τοὺς Τρῶες νὰ πλακώσει.
»Τώρα νὰ φᾶτε σῆρτ' ἔφτύς, νὰ μποῦμε σ' τὸ κοντάρι.
»Καλὰ ἀκονίστε τὰ σπαθιὰ καὶ σάξτε τὶς ἀσπίδες,
»δῶστε κριθάρι κι' ἄχερο σ' τὰ γλήγορά σας ζῶα,
»καὶ συγυρίστε ὁλόγυρα γιὰ πόλεμο τ' ἁμάξα,
»γιὰ νὰ βαστᾶμε ὁλομερὶς σ' τὶς κονταριές, σ' τοὺς χτύπους.
»Γιατὶ δὲν ἔχει ἀνάπαψη μιᾶς ὥρας, ὥστε ἡ νύχτα
»νὰ πάρει, καὶ τῶν διὸ στρατῶν τὴ λύσσα νὰ χωρίσει..
»Θὰ δρώσουν γύρω τὰ λουριὰ τῆς κουφωτῆς ἀσπίδας
»σ' τὰ στήθια, ἀπάνου σ' τὰ σπαθιὰ τὰ γέρια θ' ἀποστάσουν,
»τὰ ζᾶ θὰ δρώσουν σαίρονοντας τὰ τορνεμέν' ἁμάξα.
»Κι' ὅπιον νὰ κοντοστέκει ἐγὼ τὸν δῶ μακριὰ ἀπ' τὴ μάχη,
»ἀφτοῦ σ' τὰ ταξιδιάρικα καράβια, ἂς μὴν τ' ὀλπίζει
»πῶς θὰ γλυτώσει, μὸν σκυλιὰ θὰ τὸν παστρέψουν κι' ὄρνια.»

Εἶπε, καὶ ζητωκράβγασε τ' ἀσκέρι ὅπως βουήζει
τὸ κῦμ' ἀπάνου σ' ἀψηλὴ ἀκρογιαλιὰ, σὰν ἔρθει
καὶ τὸ θυμώσει ὁ σύφουνας, σὲ κάθε ποῦ προβάλλει
καὶ τὸν χτυπᾶν τὰ κύματα μὲ κάθε ἀγέρα πάντα,
ὅθε κι' ἂν τύχει νὰ φυσᾷ, ἀπὸ βορριὰ γιὰ νότο.
Σηκώνουντ' ἔπειτα, σκορπᾶν, καὶ τρέχουν σ' τὶς καλύβες
φωτιὰ ν' ἀνάψουν καὶ ψωμὶ νὰ ψυχοφᾶν μιὰ στάλα.
Κι' ἔσφαζαν ἄλλοι σ' ἄλλονε θεό, περιχαλῶντας
ἀπ' τ' Ἄρη πίσω ζωνανοὶ τὸ μακελὸ νὰ σώσουν·
μὰ ἀφτός σ' τὸν παντοδύναμο τοῦ Κρόνου γιό'νε βῶδι
παχὺ πενταχρονιάτικο, ὁ Ἀγαμέμνος, σφάζει,
καὶ σ' τὸ τραπέζι προσκαλᾷ τοὺς πρώτους βασιλιάδες,
πρῶτα τὸ γέρο-Νέστορα, τὸ Δομενιὰ μαζί του,
στερνὰ τοὺς Αἴτιδες τοὺς διό, τὸ φοβερὸ Διομήδη,
καὶ τὸ Δυσσέα ποῦ ἔτανε σ' τὴ γνώση καὶ τὸ Δία·
καὶ μόνος του ἦρθε ὁ θαρρετὸς πολεμιστὴς Μενέλας,
γιατὶ ἤξερε πολλὴ δουλιὰ πῶς εἶχε ὁ ἀδερφός του.
Καὶ τριγυρνᾶνε τὸ σφαχτὸ βαστῶντας τὰ κριθάρια,
κι' ὁ Ἀγαμέμνος ἀρχινᾷ παράκληση νὰ κάνει·
«Ὦ Δία μαβροσύγνεφε, μεγάλε, δοξασμένε,
»ποῦ σ' τὰ οὐράνια κάθεσαι, ἀχ βοήθα νὰ μὴν πέσει
»ὁ ἥλιος, καὶ νὰ μὴ γυθεῖ τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι,
»πριχοῦ τὸ πλούσιο ἀργοντικὸ χορεμίσω τοῦ Πριάμου
»καὶ κάψω μ' ἄσπλαγχνη φωτιὰ τὶς πόρτες καὶ πρὶν κάνω
»κομάτι' ἀπάνου σ' τὸ κορμὶ τοῦ γιοῦ του τὰ τσαπραζα,
»κουρελιασμένα ἀπ' τὸ χαλκό· καὶ γύρω του στρωμένοι
»πολλοὶ συντρόφοι πίστομα νὰ κολυμπᾶν σ' τὸ αἷμα.»

Ἔτσ' εἶπε, μὰ δὲν τοῦ 'στεργε ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου ἀκόμα,
μὸν τὰ σφαχτάρια δέχτηκε καὶ πλήθαινε τὶς πίκρες.

Κι' ἔτσι σὰν προσεφχήθηκαν κι' ἔρριξαν τὰ κριθάρια
πρῶτα σηκώνουν τοῦ βοδιοῦ τὴν κεφαλή, τὸ σφάζουν,
τὸ γδέρνουν, κόβουν τὰ μεριά, καὶ τὰ διπλοσκεπάζουν
μὲ σκέπη, καὶ τὰ συγυρνᾶν μ' ἀπὸ παντοῦ κομάτια.
Κι' ἔτσι σὲ σκίζες ἄφυλλες τὰ καῖνε. Καὶ σ' τὴ σοῦγλα
περνᾶν τὰ σπλάγχνα, κι' ἔπειτα σ' τὴν ἀθρακιὰ τὰ ψήνουν.
Καὶ τὰ μεριὰ σὰν κάηκαν καὶ φάγανε τὰ σπλάγχνα,
λιανίζουν τ' ἄλλα κρέατα καὶ τὰ περνᾶν σ' τὶς σούγλες,
τὰ ψήνουν ὅμορφ' ὅμορφα, κι' ἀπ' τὴ φωτιὰ τὰ βγάζουν.
Καὶ τὴ δουλιὰ σὰν τέλιωσαν καὶ τοίμασαν τραπέζι,
τρῶν, καὶ δὲ λείπει τίποτα ποῦ νὰ ζητᾷ ἡ καρδιά τους.
Καὶ τέλος σὰ χορτάσανε καλὰ μὲ φαγοπότι,
πρῶτος τοὺς λέει ὁ Νέστορας, ὁ γέρο-ἀλογολάτης·
«Τ' Ἀτρέα ξακουσμένε γιέ, πρωτάρχοντ' Ἀγαμέμνο,
»ἂς μὴν ἀργοῦμε πιὸ πολὺ ἐδῶ μὲ τὶς κουβέντες
»καὶ τὴ δουλιὰ ἀναβάλλουμε ποῦ μᾶς ἀνοίγει ὁ Δίας,
»μὸν σ' τὸ καραβοστάσι ὀμπρός! οἱ κράχτες ἂς καλήσουν,
»κι' ἀπ' τὰ καλύβια ἂς βγάλουνε τ' ἀσκέρι ἁρματωμένο,
»κι' ἐμεῖς σ' τὸν κάμπο οἱ ἀρχηγοὶ μὲ δίχως γασομέρια
»ἂς σήρουμ' ἔτσι ἀγώριστοι, ν' ἀρχίζουμε κοντάρι.»

Ἔτσ' εἶπε, καὶ τ' ἀγρίκησε τὸ λόγο ὁ Ἀγαμέμνος,
καὶ τοὺς διαλαλητάδες του προστάζει ἐφτὺς νὰ κράξουν
σ' τὸν πόλεμο τοὺς Ἀχαιοὺς μὲ τὶς θρεμένες χῆτες·
κι' αὐτοὶ λαλοῦσαν, κι' ἔτρεχε τὸ πλῆθος χέρι χέρι.
Κι' οἱ θεογέννητοι ἀρχηγοὶ γοργά, κι' ὁ γιὸς τ' Ἀτρέα,
τοὺς λόγους παραταζάνε, κι' ἡ Ἀθηνᾶ μαζί τους
μὲ τὴν ἀγέραστη, ἀλιωτη, τὴ μυριοπλούσια ἀσπίδα,
ποῦ ὡς ἑκατὸ τῆς κρέμουνταν μαλαματένια κρόσσα,
καλοπλεμένα, ὡς ἑκατὸ βοδιῶνε τὸ καθένα,
μ' ἀφτὴ σ' τὰ χέρια, ἀστράφτοντας, τ' ἀσκέρι δρασκελοῦσε
καὶ γκάρδιωνε τοὺς Ἀχαιοὺς σ' τὸν πόλεμο νὰ πᾶνε,
καὶ σ' τὴν ψυχὴ ἀναστήλωσε τοῦ καθενὸς τὸ θάρρος,
ἔτσι χωρὶς ἀποκοπὴ νὰ πολεμᾶν καὶ σφάζουν·
κι' ἄξαφνα σ' ὅλους πιὸ γλυκιὰ τοὺς ἦρθε τοὺς' ἡ μάχη
παρὰ νὰ πᾶν σ' τὴν ποθητὴ πατρίδα μὲ τὰ πλοῖα.

Κι' ὅπως φουντώνει ἀχόρταγη φωτιὰ μεγάλο δάσος
σ' τὰ κορφοβούνια, καὶ θωρεῖς τὴ λάμψη του ἀπ' ἀλάργα,
ὅμια ἄστραφτε ὡς σ' τὸν οὐρανὸ περνῶντας τὸν αἰθέρα
κι' ἡ λάμψη ἀπ' τὸ θεόσταλτο χαλκὸ σὰ ῥοβολοῦσαν.

Κι' ὅπως πετάμενων πουλιῶν ἀμέτρητα κοπάδια,
γιὰ κύκνοι μὲ μακριοὺς λαιμοὺς γιὰ γερανοὶ γιὰ γῆνες,
γύρω ἀπ' τοῦ Κάϋστρου τὰ νερά, μέσ' σ' τ' Ἀσινὸ λειβάδι,
καμαρωμένα ἐδῶ κι' ἐκεῖ χτυπᾶνε τὶς φτεροῦγες,
καὶ τὸ λειβάδι ἀπ' τὶς φωνὲς βουήζει σὰν καθίζουν,
ἔτσι ἔθνη γύνουνταν πολλὰ κι' ἀφτῶν ἀπ' τὶς καλύβες
σ' τὸν κάμπο τὸ Σκαμαντρινό, κ' ἡ γῆς βροντοβολοῦσε
κάτου ἀπ' τὰ πόδια, σκιαχτερή, κι' ἀφτῶν καὶ τῶν ἀλόγων.
Καὶ στέκουν σ' τὸ Σκαμαντρινὸ ἀνθόστρωτο λειβάδι,
χιλιάδες, σὰν τῆς ἄνοιξης τὰ λούλουδα καὶ φύλλα.

Καὶ σὰ μεγάλα σύγνεφα μυιγῶνε σωρεφτῶνε
ποῦ πλημμυροῦν τὴν ἄνοιξη σὲ προβατίσα στάνη,
τότες ποῦ γύρω ξεχειλᾷ τὸ γάλ' ἀπ' τὶς καρδάρες,
τόσοι σ' τὸν κάμπο στέκουνταν κι' οἱ Δαναοὶ σ' τοὺς Τρῶες
ἀγνάντια, καὶ δὲν ἔβλεπαν τὴν ὥρα νὰν τοὺς φᾶνε.

Κι' ὅπως γιδάδες ἔφκολα πλατιὰ γιδιῶν κοπάδια
τὰ ξεχωρίζουν σ' τὴ βοσκὴ σὰν ἀνακατωθοῦνε,
ἔτσι κι' ἀφτοὺς παραταζαν κι' οἱ καπετάνιοι ἀπ' τό 'να
κι' ἀπ' τ' ἄλλο μέρος, γιὰ νὰ πᾶν σ' τὴ μάχη, καὶ σ'τὸ κέντρο
ὁ Ἀγαμέμνος, μιαζοντας σ' τὴ μέση μὲ τὸν Ἄρη,
σ' τὴν ὄψη καὶ σ' τὴν κεφαλὴ μὲ τὸν κεραυνοκράτη
τοῦ Κρόνου γιό, μὲ τὸ θεὸ τῆς θάλασσας σ' τὰ στήθια.
Σὰν ταῦρο ποῦ ὅλα ξεπερνᾷ τὰ βόδια σ' τὸ κοπάδι,
κι' ἀπ' ὅλες ξεχωρίζεται σ' τὴ στάνη τὶς γελάδες,
τέτιονε ὁ Δίας ἔκανε κι' ἀφτὸν τὴ μέρα ἐκείνη,
ξεχωριστὸ καταλαμπρο σ' τῶν ἀρχηγῶν τὴ μέση.

Καὶ τώρα, Μοῦσες, πέστε μου, τῶν οὐρανῶν νυφοῦλες,
(θέαινες εἶστε, κι' εἶστ' ἐκεῖ καὶ ξέρετε τὰ πάντα,
μὰ μὸν τὴ φήμη ἀκοῦμ' ἐμεῖς χωρὶς νὰ βλέπουμ' ἔργα)
ποιοὶ στρατηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν καὶ ποιοὶ 'ταν βασιλιάδες.
Εἰ δὲ τ' ἀσκέρι ἐγὼ νὰ πῶ καὶ νὰν τὸ νοματίσω,
κι' ἂν εἶχα δέκα στόματα καὶ γλῶσσες δὲ μποροῦσα,
κι' ἂν ἀσπαστὴ εἶχα τὴ λαλιὰ καὶ σίδερο τὰ στήθια.
Ὅμως θὰ πῶ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ χώρια κάθ' ἁρμάδα.

* * *

ΑΛΕΞ· ΠΑΛΛΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἰάκωβος Ἰνώδης

Εἰς τὴν παρισινὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν παρουσιάσθη πρό τινος νεανίας μόλις εἰκοσιτετραετὴς ἔχων θαυμασίαν δεξιότητα περὶ τὴν λύσιν μαθηματικῶν προβλημάτων πολυπλοκωτάτων. Μεταξὺ ἄλλων ἐπροτάθη εἰς αὐτὸν ν' ἀφαιρέσῃ ἀριθμὸν δεκαπταψήφιον ἀφ' ἑτέρου ἰσομήκους καὶ ἐξετέλεσεν εἰς μίαν στιγμὴν τὴν πρᾶξιν χωρὶς κἂν νὰ σημειώσῃ τοὺς ἀριθμούς, ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς μνήμης. Κυβικὰς καὶ τετραγωνικὰς ῥίζας εὕρισκε παίζων. Πλὴν ἄλλων ἠρωτήθη ποία ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος ἦτο ἡ 11 Μαρτίου 1822 καὶ ἀπεκρίθη ἀδιστάκτως: Δευτέρα· προσέθεσε δὲ ὅτι ἄνθρωπος γεννηθεὶς τὴν μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης θὰ ἦτο μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν ἠρωτᾶτο ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τόσων ἐτῶν καὶ μηνῶν καὶ ἡμερῶν καὶ ὡρῶν καὶ λεπτῶν καὶ δευτερολέπτων. Ὁ νεανίας οὗτος τοῦ ὁποίου τὴν εἰκόνα δημοσιεύομεν ἀνωτέρω, εἰς ἣν στάσιν λαμβάνει κατὰ τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων, καλεῖται Ἰάκωβος Ἰνώδης.

— Νέα μέθοδος ξυλοστρωσίας δοκιμάζεται νῦν εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων. Δρύϊναι σανίδες τεσσάρων δακτύλων πάχους τοποθετοῦνται ἐπὶ ἄμμου. Εἶτα ἄλλη ἄμμος ἐπιρρίπτεται ἐπ' αὐτῶν, οὕτως ὥστε ὅλα τὰ κενὰ ἰσοπεδοῦνται, καὶ λεπτοτέρα ἄμμος ἐπιστρώνεται ἄνωθεν. Ἡ οὕτω κατασκευαζομένη ὁδὸς ἐναλλὰξ μοχλοκοπεῖται καὶ καταβρέχεται, καθόσον ἡ ὑγρασία ἀναγκάζει τὸ ξύλον ν' ἀπορροφᾷ τὰς γείτονας οὐσίας, καὶ οὕτω συμπηγνύει τὰς διαφόρους ὕλας εἰς ὁμοειδῆ μάζαν. Ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ τοιαύτη ξυλοστρωσία θὰ εἶνε διαρκεστάτη, καὶ θὰ ὑρίσταται τὰς μεγίστας δοκιμασίας χωρὶς νὰ ἀλλοιοῦται.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ

Φίλτατε Δροσίνη,

Θυμᾶσαι τοὺς μικροπολῖτες; Δὲν ξέρεις τί μπελᾶ ποῦ μοῦ δίνουν! Οἱ φίλοι μου γυρέβουνε νὰ τοὺς πῶ τί νόημα ἔχει τὸ παραμύθι· τοὺς ἀποκρίνουμαι πῶς προσπάθησα νὰ τοὺς τὸ ξηγήσω ὅσο μπόρεσα παστρικὰ στὸ τέλος τοῦ παραμυθιοῦ. Ὄχι! λένε, δὲν τοὺς φτάνει. Ὁ καθένας τὸ παίρνει διαφορετικά. Καὶ τί θὰ πῇ τοῦτο; καὶ τί θὰ πῇ ἐκεῖνο; Καὶ γιατί καὶ πῶς καταστράφηκαν οἱ μικροπολῖτες; Καὶ νὰ μὴν εἶταν ἀπὸ τὶς πολλὲς φωνές; Καὶ γιατί καὶ πῶς κάθουνται στὴ μύτη τοῦ ξένου καὶ δὲν βλέπουν παρὰ τὴ μύτη; Καὶ τί σημαίνει τὸ κάτω κάτω; Νὰ σὲ πῶ τὴν ἀλήθεια, ζαλίστηκα καὶ μ' ἔπιασε φόβος· μπᾶς καὶ δὲ βγαίνει ἀμέσως τὸ νόημα; Ἄρχισα πιὰ κι ὁ ἴδιος νὰ τὸ μελετῶ. Λίγο λίγο κατάλαβα· κατάλαβα πῶς τὸ παραμυθάκι δὲν ἔχει μόνο φιλολογικὴ σημασία· μπορεῖ νἄχῃ καὶ πολιτική. Γιὰ τοῦτο σήμερα καὶ γὼ ἀποφάσισα νὰ τἀριερώσω ἑνὸς Μεγαλοπολίτη — τοῦ Τρικούπη.

Ὁ φίλος σου
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχαιολογικὰ

Κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τῆς Γερμανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς ἔκαμε πρῶτον ὁ διευθυντὴς αὐτῆς κ. Δαϊρπφελὸ βραχείαν ἐπισκόπησιν τῶν μέχρι τοῦδε ἐργασιῶν ἐν ταῖς περὶ τὴν Ἐννεάκρουνον ἀνασκαφαῖς. Ὁ δεύτερος γραμματεὺς τῆς σχολῆς κ. Βόλτερς ὡμίλησε περὶ Βοιωτικῶν ἀγγείων καὶ τινος ἐπ' αὐτῶν παραστάσεως τῆς Ἀρτέμιδος μετὰ λεόντων καὶ σπαραγμάτων ζώων. Τὸ ἀγγεῖον, ὅπερ ἐξήτασεν ἰδιαιτέρως (ἀνήκει δ' εἰς τὸ μουσεῖον τῆς ἡμετέρας ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας) ὕψους οὐχὶ μικροῦ, ἐχρησίμευεν ὡς μνημεῖον ἐπιτάφιον. Ὁ κ. Δαϊρπφελὸ ὡμίλησεν αὖθις περὶ τοῦ ὑπὸ Κίμωνος ἀρξαμένου νὰ κτίζεται ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ὁποίου ἀνηγέρθη κατόπιν ὑπὸ τοῦ Περικλέους ὁ Παρθενών. Ὁ κ. Δαϊρπφελὸ, ὅστις ὑπέθεσε τὴν ὕπαρξιν τοῦ πρὸ τῶν Περσικῶν ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς μεταξὺ τοῦ Παρθενῶνος καὶ Ἐρεχθείου καὶ διὰ τῶν ἀνασκαφῶν ἄλλοτε ἀπέδειξεν αὐτὴν περιφανῶς, ἀφορμὴν ἔλαβεν ἐκ νέας τινὸς δημοσιεύσεως τοῦ Ἄγγλου ἀρχιτέκτονος Πένροζ, ὅστις ἄλλα πρεσβεύει περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἀντιθέτως ὅμως πρὸς τὰς ὑποθέσεις ταύτας ὁ κ. Δαϊρπφελὸ παρέστησε τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ὄψιν ἀρχιτεκτονικῶς καὶ ἱστορικῶς, περιέλαβε δὲ ἐν τῇ ἀνακοινώσει αὐτοῦ τὰ συμπεράσματα, περὶ ὧν καὶ ἄλλοτε ἔγραψε καὶ προσεχῶς ἁπαντῶν εἰς τὸν Πένροζ θὰ διαλαβῇ.

— Ἐν Πειραιεῖ παρὰ τὸ ἀρχαῖον θέατρον καὶ ἄνωθεν τῶν νεωσοίκων τοῦ «Ὁμίλου τῶν Ἐρετῶν» ἀνευρέθησαν ἀπό τινων ἡμερῶν λείψανα ἀρχαίας ἰδιωτικῆς οἰκοδομῆς ἀποτελουμένης ἐκ τριῶν διαμερισμάτων, τοῦ προθύρου, τῆς αὐλῆς καὶ περὶ ταύτης τῆς στοᾶς. Ἐν τῇ αὐλῇ παρετηρήθησαν κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν τμήματα ψηφιδωτοῦ τετραγώνου φέροντος εἰς ἑκάστην γωνίαν ἀνθέμια καὶ πρὸς τὰ ἔσω μέγαν κύκλον. Ἀνελπίστως δὲ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ τετραγώνου ἀνεκαλύφθη κυκλικὸν ψηφοθέτημα παριστῶν κεφαλὴν Μεδούσης. Λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ σπουδαιοτάτου εὑρήματος ἀποσταλεῖσαν εἰς τὴν Ἑστίαν ὑπὸ τοῦ κ. Ἰακ. Δραγάτση θὰ δημοσιεύσωμεν προσεχῶς.

Φιλολογικά

Ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ τελευταῖα φυλλάδια τῶν Mittheilungen τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου (τέταρτον τεῦχος τοῦ δεκάτου ἕκτου τόμου) καὶ τῆς Revue des Études Grecques (τέταρτον τεῦχος τοῦ τετάρτου τόμου). Κατὰ σύμπτωσιν περίεργον εἰς ἀμφότερα τὰ τεύχη πολλὴν ἔχουσι θέσιν αἱ ἐπιγραφαὶ τῆς νήσου Κῶ, αἵτινες ἀπό τινος εἵλκυσαν τὴν προσοχὴν τῶν ἀρχαιολογούντων. Πλὴν τῶν λοιπῶν ἐπιγραφικῶν δημοσιευμάτων (Κυζικηνὴ ἐπιγραφὴ ἐν τοῖς Mittheilungen — Ἐπιγραφαὶ τῆς Χερσονήσου καὶ τοῖς Αἰγύπτου), ἀναγράφομεν καὶ τὰς ἑξῆς πραγματείας. Ἐν τοῖς Mittheilungen: Rotfigurige Lutrophoros ὑπὸ Wolters — Relief aus Akarnanien ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ—Das Denkmal Chaeremons—von Nysa ὑπὸ Hiller von Gaertringen. —Ἐν τῇ Revue: Strabon et Polybe ὑπὸ M. Dubois—Sur une epigramme attribuée à Diophante ὑπὸ P. Tannery — Un sarcophage de Sidon ὑπὸ T. R. — Une relique byzantine ὑπὸ G Schlumberger. Ἐν τῇ Revue περιέχονται ἀκόμη αἱ συνήθεις ἀναγραφαὶ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου καὶ οἱ συνήθεις βιβλιογραφικοὶ πίνακες. Ἔτι δὲ δημοσιεύεται ἐν αὐτῇ καὶ μετάφρασις ἱκανοῦ μέρους τοῦ Πλουτανικοῦ λόγου τοῦ κ. Μιστριώτου. Χάριν ἀκριβείας σημειοῦμεν ὅτι τὴν *Ἑλληνικὴν ἀλληλογραφίαν* δὲν συντάσσει πλέον ὁ κ. Δ. Βικέλας.

— Ὁ σύλλογος «Παρνασσὸς» παρέσχε πίστωσιν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν ἑορτῶν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος 3, 000 δραχμῶν. Κατὰ τὰς ἑορτὰς ταύτας τελεσθησομένας τὴν 10—12 ἀπριλίου ἐκτὸς τοῦ ἐκφωνηθησομένου πανηγυρικοῦ καὶ τῶν λοιπῶν καλλιτεχνικῶν ἐκδρομῶν, θὰ δοθῇ ἑσπερίς, καθ' ἣν θὰ λάβωσι μέρος ἀπαγγέλλοντες ποιήματά των, ποιηταί, μέλη τοῦ συλλόγου.

Ἐπιστημονικά

Ὁ διάσημος Ἰταλὸς φυσιοδίφης καὶ ψυχολόγος Μαντεγάτζας κατήρτισεν ἐν Φλωρεντίᾳ πρωτοτυπώτατον Ψυχολογικὸν Μουσεῖον. Τὸ Μουσεῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ διαφόρους αἰθούσας, ἑκάστη τῶν ὁποίων περιέχει τὰ εἰς ἰδίαν ψυχικὴν ἐνέργειαν ἀναφερόμενα παρασκευάσματα ἢ ἀντικείμενα παμποίκιλα.

Μουσικά

Νέος συνθέτης Δανὸς τὴν πατρίδα ἀνεφάνη, περὶ τοῦ ὁποίου μετ' ἐνθουσιασμοῦ γράφει ὁ εὐρωπαϊκὸς τύπος. Καλεῖται Αὔγουστος Ἔννα καὶ ἀνεδείχθη διὰ τοῦ μελοδράματος *Ἡ μάγισσα*, τὸ ὁποῖον παρεστάθη ἐσχάτως ἐν Κοπεγχάγῃ μετὰ θριαμβευτικῆς ἐπιτυχίας.

— Ὁ ἐσχάτως ἀποθανὼν Φερδινάνδος Πραΐγερ εἰς τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν περὶ Ῥιχάρδου Βάγνερ σύγγραμμά του ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ μέγας μουσουργὸς ἀφῆκε μακρὰν αὐτοβιογραφίαν του, ἥτις καθ' ἃ ζῶν ἔλεγε πρὸς τὸν Πραΐγερ, ἔπρεπε νὰ ἐκδοθῇ μόνον μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν τοῦ υἱοῦ του Σιγφρείδου. Ἡ ἐνηλικίωσις δ' αὕτη συμπίπτει κατὰ τὸ παρὸν ἔτος καὶ ὁ μουσικὸς κόσμος ἤρχισε ν' ἀναμένῃ τὸ ἔργον μετὰ εὐνοήτου ἐνδιαφέροντος.

— Ἡ *Ἀσπασία*, μελόδραμα ἔχον ὑπόθεσιν ἑλληνικὴν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀγῶνος, παρεστάθη μετ' ἐπιτυχίας ἐν τῷ Δουκικῷ θεάτρῳ τῆς Βαϊμάρης.

Θεατρικά

Μέγα σκάνδαλον ἐγένετο ἐν Βουκουρεστίῳ κατά τινα παράστασιν τοῦ ἐκεῖ διατρίβοντος Γάλλου ἠθοποιοῦ Κοκλέν. Οἱ Ῥωμοῦνοι ἠθοποιοὶ ἐξοργισθέντες, διότι οὗτος ἐδείχθη ἥκιστα φιλόφρων, μὴ ἐπιτρέψας εἰς αὐτοὺς τὴν δωρεὰν εἴσοδον καὶ ἄλλως μετὰ σκαιότητος φερθείς, ἐν συμπράξει μετὰ σπουδαστῶν, ἀπεδοκίμασαν θορυβοῦντες τὸν Κοκλὲν καὶ ἐσφαιροβόλησαν αὐτῶν διὰ παντοειδῶν ἀντικειμένων. Ἡ ἀστυνομία ἐπεμβᾶσα ἀποκατέστησε τὴν τάξιν καὶ συνέλαβέ τινας τῶν πρωτουργῶν.

ΓΡΑΦΟΛΟΓΙΑ

Ἁπλῆ γραφή

Ἁπλῆ γραφὴ λέγεται ἐκείνη ἡ ὁποία οὐδὲν ἔχει τὸ περίτεχνον καὶ ἐπιτηδευμένον, τὰ δὲ γράμματα ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὰς στοιχειωδεστάτας καὶ ἀπαραιτήτους γραμμάς των.

Ἡ γραφὴ αὕτη εἶνε ἐν γένει ἀνθρώπων εὐρυῶν καὶ εὐαισθήτων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκλεκτῶν ὅλως φύσεων. Ἀλλὰ τὰ εἰδικὰ προσόντα τῶν ἐχόντων ἁπλῆν γραφὴν εἶνε: *Ἁπλότης, φυσικότης, φρόνησις, γαλήνη, ἐγκράτεια, σοβαρότης, ψυχραιμία, φιλαλήθεια.*

ΓΡΑΦΟΛΟΓΟΣ

ΠΑΙΓΝΙΑ

Τὸ πτηνὸν καὶ τὸ κλωβίον.

Ζωγραφήσατε εἰς ἓν φύλλον χάρτου κλωβίον κενὸν καὶ πλησίον αὐτοῦ εἰς ἐλαχίστην ἀπόστασιν μικρὸν πτηνόν, ὡς δεικνύει τὸ πρὸς ἀριστερὰ ἐπάνω τῆς εἰκόνος σχῆμα.

Τώρα πῶς ἠμπορεῖτε νὰ ἐμβάσετε τὸ πτηνὸν εἰς τὸ κλωβίον;

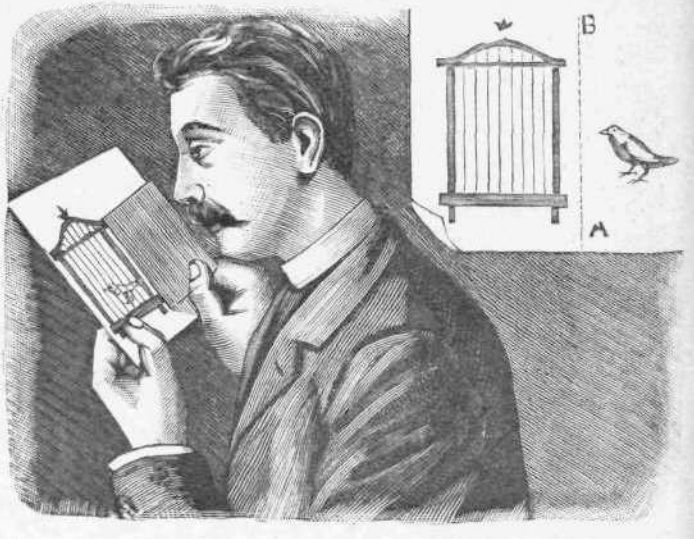

Λάβετε ἐπισκεπτήριον ἢ ἄλλο τι τεμάχιον χονδροῦ χάρτου καὶ θέσατέ το καθέπτως ἐπὶ τοῦ σχεδιάσματός σας, ὥστε νὰ χωρίσῃ τὸ πτηνὸν ἀπὸ τὸ κλωβίον· ἔπειτα πλησιάσατέ το πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς σας μέχρις οὗ ἐγγίσῃ ἡ ἄκρα τῆς μύτης τὴν κόψιν τοῦ ἐπισκεπτηρίου. Προσηλώσατε τὰ βλέμματα καὶ θὰ ἴδητε, δι' ὀπτικῆς ἀπάτης, ὅτι τὸ πτηνὸν φεύγει καὶ ἐμβαίνει εἰς τὸ κλωβίον, ὅπως φαίνεται εἰς τὴν παρατιθεμένην εἰκόνα.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἑστίας.